

СЛОВО ПРОСВІТИ

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ТИЖНЕВИК

48 (425), 29 листопада — 5 грудня 2007

Фото Олександра Литвиненка

Євген БУКЕТ

Увагу кореспондентів "Слова Просвіти" вранці 26 листопада привернула незвична споруда біля центрального входу до Національної ради з питань телебачення і радіомовлення, що складалася з унітазів і чорно-білих телевізорів. Над нею протестувальники тримали плакат з написом: "Ні пропаганді російського шовінізму!" Отже, ми з фотокореспондентом Олександром Литвиненком вирішили поцікавитися, який саме телевізійний канал в Україні пропагує російський шовінізм.

Виявилося, що акція не спрямована проти жодного загальнодержавного телеканалу. Громадськість вимагала від Нацради анулювати ліцензії Одеського телеканалу "АТВ".

"Телекомпанію "АТВ" створено і зареєстровано як освітній канал при Одеській національній академії зв'язку. Згідно з ліцензією, телевізійний ефір повинні використовувати для науково-

«ПРОПАГАНДІ РОСІЙСЬКОГО ШОВІНІЗМУ — НІ!»

пулярних і навчальних програм, але жодну з цих умов не виконують. 2006 року телекомпанія перейшла в приватні руки і сьогодні має найкраще фінансування в області. Проте канал масовано і систематично формує у глядача образ Української держави як хворого, штучного організму, який не має власної історії, внутрішньої і зовнішньої політики, розпалює міжнародну ворожнечу і веде сепаратистську пропаганду", — пояснив Євген Бей, активіст громадського комітету захисту прав телеглядачів і радіослухачів Одещини.

До акції в Києві, крім півтора десятка одеситів, долучилися активісти організації

"Рідна Віра", видавництва "Просвіта" й Українського Літературного інституту, а також літератори брати Капранови і кінорежисер Олександр Муратов. Вони підписалися під зверненням до Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення з вимогою анулювати ліцензії телекомпанії в кабельній мережі та ефірному мовленні.

"Ведучі телеканалу "АТВ" відкрито дискредитують Україну як незалежну державу, штучно створюючи осередок соціальної напруженості, невдоволеності та громадського протистояння, навішують ідеологічні ярлики, ворожі для української свідомості", — сказано у зверненні.

ЩО СКАЖЕ УКРАЇНСЬКИЙ ЗАГАЛ?

Антоніна СПІЛЬНА,
смет Кути Івано-Франківської обл.,
пенсіонерка

15.11.2007 р. — прем'єра проекту "Великі Українці". Чи він для поділу, а чи для об'єднання українців? Він будує чи руйнує Україну? І чому в тій раді зібрані політики, а не знавці культури чи історії, сучасні творці української культури? Чому там так мало представників творчої еліти? Яка ймовірність того, що Великих Українців усе-таки визначать українці, а не українофоби, які лютують ненавистю ненавидячи Україну та зневажають її народ, яким, даруйте за погане слово, плювати на все те, що зветься українським?!

І чому з голосування за проект "Великі Українці" виключено отой, як мовилося, тонкий прошарок української інтелігенції? Чому саме йому не надано права голосу? Скажете, що неправда, і можливо, навіть обуритесь, що то не так?! Але скажіть ме-

ні, чи в багатьох із сільської інтелігенції є мобільні телефони? А вони ж добре знають нашу еліту: і живу, і розстріляну, і за кордоном. В одиниць, можливо, у десятка, припускаю, навіть до сотні доходять, і все! Як ви зможете зателефонувати з обласного центру, з районних центрів України, та із сіл, коли я, скажімо, зі свого селища Кути Косівського району Івано-Франківської області того зробити не можу, бо виявляється, що УкрТелеком не підключив нас до 8-900! Мені стало смішно, коли шановний пан Шустер запропонував нам користуватись анкетами, надрукованими на шпальтах часописів "Комсомольская правда" та "Аргументы и Факты", бо українська глибинка не читає таких часописів. Але ще смішніша пропозиція голосувати у відділеннях "ОТР-банк". Чи діє банк і його філіали у селах та селищах? А у районних містечках, забудованих за Магдебурзьким правом, де ще збереглася та еліта, що знає своїх Ве-

ликих Українців, і не тільки десятку, а сотню, тисячу?..

До критеріїв, які визначають "Великого Українця", я обов'язково додала б почуття гідності. Без нього неможливо усвідомити себе людиною. Гідність робить людину подобою Божою. Бо саме за подобою й образом Божим ми створені. Але чомусь сьогодні це стало не актуальним, чомусь мало хто задумується над тим, чи він гідна подоба Бога. А почуття національної гідності — це, власне, і є відповідальність перед Богом, якщо ти людина! І перед власною нацією — чи ти гідний представник тієї землі, на якій народився, і несеш відповідальність за все, що робиш на цій землі, де Бог визначив тобі жити.

І ще одне: не збіднюймо і не спотворюймо когорту Великих Українців політичними сучасності. Хай у ряд Великих їх поставить Бог, час та історія.

Продовження теми на с. 3

ТОЛЕРАНТНА НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ЧИ СВІДОМА ВАЛУЄВЩИНА?

Юрій ГНАТКЕВИЧ,
кандидат педагогічних наук, доцент,
народний депутат України

Газета "Київський телеграф" опублікувала статтю Д. Табачника "Утиний суп по-українськи", де автор висуває тезу, яку коротко можна висловити так: "Чим більше Україна віддаляється від дня проголошення Незалежності, тим більше в ній загострюється національне протистояння". Автор підписав свій матеріал як доктор історичних наук і професор, а не як віце-прем'єр-міністр з гуманітарних питань, ким він зараз є. Тому задля об'єктивності треба мати на увазі, що він не стільки вчений, скільки практик, який втілює в життя певну політичну лінію, а згадана стаття, слід гадати, служить обґрунтуванню цієї лінії.

На відміну від сумнозвісної тези Й. Сталіна про загострення класової боротьби на шляху до соціалізму, теза Д. Табачника про загострення міжнародних протистоянь не позбавлена логіки. Якщо за Сталіна клас буржуазії вже було знищено, а інтелігенцію до смерті залякано, то в наш час українці ще є, а українська національна інтелігенція вже перестала боятися. Перефразовуючи більшовицького вождя, можна сказати, що якби її не було, то не було б і проблем. Проблеми виникають, бо українці й українські інтелігенти існують, і вони вимагають дотримання своїх національних прав у своїй національній державі. Вони хочуть, щоб їхні діти вчилися в українських школах й університетах, мали можливість читати українські книжки й дивитися українське кіно, щоб офіцери в армії розмовляли з ними українською мовою. Вони хочуть, щоб у всіх містах перейменували вулиці Котовського, бо діти можуть запитати: "А хто такий Котовський?" І треба буде відповідати: "Це герой розв'язаної більшовиками громадянської війни, який розстріляв під селом Базар 359 українців. А до цього він був злочинцем-рецидивістом".

Справді, уже після виборів 30 вересня зафіксовано чимало конфліктних ситуацій, тісно пов'язаних з національною проблематикою. В Україні триває "війна пам'ятниками", що почалася відкриттям-закриттям пам'ятного знаку на честь Симона Петлюри у Полтаві та на честь воїнів УПА — у Харкові. Встановлення пам'ятника Катерині II в Одесі і Степанові Бандері у Львові, сутички і дискусії з нагоди відзначення 65-річчя УПА та нагородження Романа Шухевича, рішення з цього приводу Донецької і Луганської обласних рад, політичні перепалки після перейменування вулиці Січневого повстання на вулицю Івана Мазепи у Києві, зухвалі коментарі донецького міського голови О. Лук'яченка з приводу пропозицій Президента щодо ліквідації топоніміки часів тоталітаризму, намагання київської влади закрити книгарню "Знання" на Хрещатику і продати її фірмі, що торгує книжками з Росії, обіцянки Партії регіонів та комуністів організувати референдум з мовного питання, проанонсований намір нардепа В. Колесніченка провести у Сіверськодонецьку другий з'їзд депутатів усіх рівнів з приводу порушення прав "рускоязычного населення", події на Говерлі й Ай-Петрі — усе це свідчить про існування і загострення національних суперечностей. Тут можна похвалити Д. Табачника за турботу про "будущее Украины", яка, як він думає, може розпастися "с гражданской войной или без оной". Проте багатьом людям важко буде схвально поставитися до його рекомендацій. По-перше, віце-прем'єр пропонує нереальні речі: не порушувати гострих ідеологічних і національних питань та не звертати уваги на те, хто якою мовою виступає та який пам'ятник ставить. Але ж це неможливо у добу демократії та свободи слова! Хіба можна було б, наприклад, змусити мовчати українські козацькі організації, коли ставили пам'ятник німкені, яка знищила козацтво, а вільних козаків перетворила на кріпаків російських вельмож? Не кожен може змовчати, якщо він з чимось не згоден, як не зміг змовчати і сам Табачник. У нього увірвався терпець, і він сів писати статтю про качучу юшку, яка (стаття, а не юшка!) має одну суттєву ваду: її можна розглядати як таку, що розпалює ворожнечу.

Закінчення на с. 3

«ДИВО КАЛИНОВЕ»

Під такою назвою 20 листопада відбувся шостий Всеукраїнський літературно-мистецький конкурс юних поетів та композиторів. Його заснував 2002 року громадський діяч, патріарх українського слова Дмитро Білоус за сприяння Всеукраїнського товариства “Просвіта” ім. Т. Шевченка.

Відповідальний секретар ВУТ “Просвіта” Микола Нестерчук нагороджує Каріну Мельничук

Віталій МОРОЗ
Фото **Олександра ЛИТВИНЕНКА**

Спочатку конкурс мав назву “Я гордий тим, що українець зроду”. Згодом він став традиційним та популярним серед талановитої молоді. Діти з усіх областей України надсилали свої твори для участі в ньому. Дмитро Григорович уболівав за долю конкурсу і їздив Украї-

Олександр Лаврентєв

ною, проводячи відбіркові тури. Він неодноразово проводив літературні зустрічі у навчальних закладах.

По смерті поета 2005 року організатори змінили назву конкурсу на “Диво калинове” ім. Дмитра Білоуса.

Мета проекту — формування молодого покоління в душі високих духовних та естетичних ідеалів, виховання любові до України, утвердження української як мови чільної нації, як державної основи духовної культури, виховання любові та пошани до рідного слова.

Юні таланти змагаються у трьох вікових категоріях: молодша група (7—10 років), середня (11—14) та старша (15—18).

Цього року переважна більшість робіт конкурсантів — понад 400 поезій, 24 прозових та 6 музично-пісневих творів — була пронизана патріотичними мотивами. Голова журі поет Василь Василяшко та члени заступник голови ВУТ “Просвіта”

Тетяна Полубко з бабусею

ім. Тараса Шевченка Микола Нестерчук, поет Владислав Бойко, завідувач мовно-освітнім відділом ВУТ “Просвіта” ім. Тараса Шевченка Світлана Фещенко та голова Всеукраїнської “Молодої Просвіти” Віталій Мороз вручали переможцям дипломи й подарунки.

У номінації “Поезія” перше місце посіли Любов Антоненко, с. Стольне Чернігівської обл. (молодша група); Рузанна Зубрицька, с. Ладижинка Черкаської обл. (середня група); Світлана Амеліна, м. Львів (старша група).

Друге місце — Каріна Мельничук, м. Іллічівськ Одеської обл. (середня група); Тарас Малиновський, м. Рівне (старша група).

Третє місце — Анастасія Когутюк, м. Вінниця (середня група); Ганна Доценко, м. Кривий Ріг Дніпропетровської обл. (старша група).

У номінації “Проза” перше місце — Ірина Кохенець, м. Київ (середня група).

Друге місце — Анастасія Кор-

нейко, м. Київ (середня група); Діана Заїка, м. Острог Рівненської обл. (середня група); Марина Осюхіна, м. Суми (старша група).

Третє місце — Андрій Гончар, м. Суми (середня група); Олена Птащенко, м. Суми (старша група).

Особливо сподобалися членам журі троє учасників, яких за різноманітність жанрів та професійність у написанні творів та виконавській майстерності нагородили спеціальними призами. За виконавську майстерність у номінації “Музичне мистецтво” спецпризом нагородили Богдана Дем’яненка з Києва (старша група). За участь у двох номінаціях “Проза” та “Поезія” спецприз отримав Олександр Лаврентєв з Полтави (середня група). Тетяна Полубко з Чернівців (старша група), яка брала участь у номінаціях “Поезія”, “Проза” та “Живопис”, вразила журі збіркою поетичних та прозових творів “З вікна мого серця”.

Всеукраїнський дитячий літературно-мистецький конкурс юних поетів та композиторів “Диво калинове” ім. Дмитра Білоуса устами талановитої молоді прославляє рідне слово.

ВСЕСВІТ УКРАЇНСЬКОГО СЛОВА

Анатолій ТЕКЛЮК, заступник голови Вінницького обласного об’єднання ВУТ “Просвіта” ім. Тараса Шевченка

Незвично відзначило День української писемності та мови Вінницьке обласне об’єднання “Просвіти”. Того суботнього дня біля головного корпусу Вінницького національного технічного університету було людно та гамірно, як і звичного навчального дня. Пояснення цього — інтелектуальний марафон “Що? Де? Коли?” “Всесвіт українського слова”. На захід зібралося 44 команди, що представляли Вінницю, Житомир, Київ, Львів, Миколаїв, Рівне, Тлумач Івано-Франківської області.

В ігровій формі звучали рядки української поезії, історія походження назв українських поселень, розповіді про видатних мислителів і діячів, які утверджували та розвивали українську писемність та мову.

Учасники дізналися, що, за однією з версій, ЦЕ слово раніше позначало поховальне вогнище. З такої позиції зрозумілішою стає й приказка, де фігурує ЦЕ слово. Його легко можна сприйняти за дієслово в минулому часі. Здогадалися, що це за слово? Тож не поспішайте поперед батька в пекло, а краще прямуйте до його антоніма — рай.

А ви знаєте людину з дивним як для українця ім’ям, яка знала понад 30 мов, була автором понад 200 статей в енциклопедичному словнику Брокгауза й Ефрона, понад 50 статей у радянських енциклопедіях? 1918 року вона стала першим секретарем Всеукраїнської академії наук. Її прізвище — по суті прикметник, що походить від топоніма. А який географічний об’єкт позначає цей топонім? Хто ж не бував на Кримському півострові та не купався в ласкавих водах Чорного моря? Напевно, це робив і Агатангел Кримський.

Довелось командам і перекладати з румунської мови. Румуни кажуть: A nimeri cu degetul in cer, римляни казали: Caelum digito attingere. Нам здається, що ймовірність вашої правильної відповіді на це питання дуже мала, але спробуйте перекласти вираз із румунської українською. Якщо вам не поталанило “попастись пальцем в небо”, то це і є правильна відповідь.

Гравцям турніру доводилось виявляти не лише свої знання, а й демонструвати винахідливість, нестандартність мислення під час пошуків правильних відповідей на поставлені запитання.

По завершенні дистанції у 100 запитань визначилися переможці інтелектуальних баталій. Серед шкільних команд перше місце здобула “Зоряна межа” (Вінницька ЗОШ №18), друге — команда “FEN-X” з Миколаєва, а третє посіли “Лампочки” (Вінницький технічний ліцей) і “Нова столиця” з Тлумача.

У молодіжному заліку перемогу святкувала команда з Житомирського державного технологічного університету “МН-ЖДТУ”, другим став “Хамелеон” зі Львова, а третім “Stix” (Вінницький національний технічний університет).

Абсолютну першість, набравши по 65 очок, вибороли дві київські команди “Комари Полісся” та “MID”. А 3—4 місця посіли “Dream-team” (Вінниця) і “Двадцять один” (Львів).

Проведення інтелектуальних марафонів у Вінниці стає традицією. Сподіваємося, що заходи, які проходять за підтримки Головного управління з питань внутрішньої політики, у справах ЗМІ та зв’язків з громадськістю і управління у справах сім’ї, молоді та спорту Вінницької ОДА, матимуть продовження і наступного року.

НАГОРОДИ — ЮНИМ ТАЛАНТАМ

Просвітiani в обласній бібліотеці Рівного підбили підсумки літературного конкурсу для дітей та юнацтва “Перло многоцінне” (керівник проекту Наталія Савчук). Голова журі конкурсу письменник Євген Шморгун визначив чотири номінації та 24 переможці.

Переможців нагородили управління освіти і науки ОДА, правління обласного та міського об’єднань ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка, було вручено грошову премію від політичного діяча Василя Червонія. Голова обласної “Просвіти” Микола Федоришин у своєму виступі зазначив, що хоч один із високих посадовців ОДА вважає, що на Рівненщині нема духовної еліти, цей потужний конкурс дає всі підстави говорити про появу у Рівненській області елітарної молоді.

Твори юних літераторів побачать світ у четвертому випуску збірки “Проріст”. Книгу вручать юним авторам та шанувальникам художнього слова на традиційному Святі духовності і культури у Пересопниці 22 травня наступного року.

Євген БІЛОУСОВ, письменник, м. Феодосія

У непростій ситуації опинилися члени журі — голова Феодосійського осередку “Просвіти” Валерія Комарова, методист з української мови та літератури управління освіти і науки Таїсія Арушанян та автор цих рядків.

Одразу звернула на себе увагу збірка віршів та оповідань учнів 5-А класу ЗОШ № 7 “Про все на світі”. Була у неї своя родзинка.

Врешті-решт книжка вийшла досить цікавою.

А як до конкурсу залучити першокласників? Чи не надто рано їм?

— Писати твори ми ще не вміємо. Покличемо на допомогу батьків, бабусь та дідусів. Почнемо вивчати творчість Кобзаря. Дорослі разом із дітками підуть до бібліотек, розшукають твори Шевченка. Діти запишуть уривки текстів, а за творами, що сподобаються, зроблять малюнки. Ось і вийде книжка, — запропонувала наставниця першокласників ЗОШ № 2 Марина Мойсеєнко.

Хоч дорослі й хвилювалися, бо

«ПИШЕМО КНИЖКУ ВСІМ КЛАСОМ»

Таку назву мав конкурс власних рукописних книжок юних шанувальників української мови Феодосії. Організатором заходу стала міська організація ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка та управління освіти і науки міськвиконкому. Учасники, а це близько двохсот учнів 1—11 класів, повинні були не лише написати тексти, а й власноруч зробити кольорові ілюстрації.

такою справою займалися вперше у житті, та разом із дітьми упоралися з завданням. А вчителька залучила до спільної праці ще й четвертокласників. Так виникла книжечка “Дивлюся, аж світає, край неба палає...”, присвячена творчості Т. Г. Шевченка.

Порадувала своєю появою збірка учнів ЗОШ № 4 “Жили-були підручники”. Ініціювала її народження вчителька російської мови Тетяна Ракова. Вона запропонувала дітям написати твори тією мовою, яка їм ближча. І зовсім не здивувалася, коли кожен третій твір був українською. Чи, може, в цьому заслуга молоді вчительки української, недавньої випускниці Херсонського педуніверситету Олени Нікішенко, що зацікавила дітей вивченням свого предмета? Чи

досвідченого педагога Олександри Ходиревої?

Три згадані книжки стали лауреатами конкурсу. А класні та шкільні бібліотеки Феодосії поповнили “Кобзарі” та компакт-диски серії “Дитяча колекція”, які випустила “Просвіта”. Автори найкращих текстів та малюнків теж отримали просвітянські подарунки.

Конкурс закінчився. Гортаю твори, які створили юні громадяни моєї держави. І радію. Щиро радію успіху справи, мета якої — утвердити рідну мову на українській землі. І хоч деякі кримські політики намагаються позиціонувати Автономію як “російськомовний регіон”, державна мова поступово бере своє: щороку у школах відкриваються нові класи з українською мовою навчання.

У КРАЇНАХ БАЛТІЇ ДУХОВНЕ І НАЦІОНАЛЬНЕ — НА ПЕРШОМУ ПЛАНІ

Петро АНТОНЕНКО

Ішов 1972-й. Рік чергового ювілею: 50-річчя СРСР (хто призабув — Союз Радянських Соціалістичних Республік). “Розквіт застою”, як пізніше дотепно назвуть цю епоху. 8 років, як Брежнев при владі, ще 10 залишилися. І нескінченна “ювеляда”: майже щороку якесь “-річчя” — ювілей Леніна, Жовтня, СРСР, комсомолу, Радянської Армії, партійних з’їздів і т. ін.

Так-от, у рік ювілею “Союзу нерушимого республік свободних” кремлівське керівництво вирішило, що не завадило б якось ще трохи зцементувати цей дивовижний союз. І ще масовіше, ніж досі, “подружити” між собою міста, райони, області з різних куточків СРСР. Ось так мій невеликий Куликівський район на Чернігівщині несподівано отримав побратима і партнера у “соціалістичному змаганні” — далекий і загадковий Пил-

васький район Естонської РСР.

Що ж, будемо дружити! Тим паче, це виявилося й цікавим. Адже Прибалтику, навіть у найглухіші часи “розквіту застою”, все ж негласно асоціювали з Заходом, з отим самим “загниваючим капіталізмом”, який ніяк не догнивав. Ні, звісно, до нас приїздили начебто ж “радянські люди” — була така національність. Але якісь і не такі. Відчувалося в них щось не стільки “радянське”, як естонське і водночас — європейське.

Врешті райони обмінювалися делегаціями, вивчали, окрім досвіду застїлля, який був важливим компонентом дружби народів, і досвід господарювання. Вражало, як люди там, на півночі, в лісах, на камінні, яке постійно лізло з землі і його треба було вибирувати з угідь, рослили такі врожаї, мали таке молоко і м’ясо.

Наприкінці 80-х—на початку 90-х усе як відрізалось. Не просто розвалився “Союз нерушимий”, а

ми опинилися в різних світах. Пригадую, влітку 1994-го ми, делегація Чернігівської обласної “Просвіти”, їздили з просвітнянською місією в Литву на запрошення тамтешньої української громади. Всього два з лишком роки минуло від розвалу СРСР, але побачене не викликало ані найменшого сумніву: ми в незалежній державі. Це відчувалося не лише в повному домінуванні державної литовської мови, не лише у власній національній символіці, валюті, а в усьому. Три маленькі прибалтійські країни рішуче заявляли: вони ніколи не вступали в Радянський Союз, їх окупувала комуністична імперія. Чи прийме колись таке офіційне рішення й Україна, яку окупували на 20 років раніше, ніж Балтію?

...Минуло менше десяти років, і раптом дружбу “Куликівка—Пилва” відновили. Можна, звісно, бачити в цьому ініціативи тих, у кого ніяк не вичахне ностальгія за радянськи-

ми часами. Бо як пояснити, чому знову саме такий формат зв’язків? А можна й простіше. Всі ми вийшли з того режиму, перехворіли тоталітаризмом, то нехай буде й данина історії — оте саме “Куликівка—Пилва”. Але вже по-новому.

І знову — обмін делегаціями, економічні зв’язки. Причому вже з країною, яка, як і вся Балтія, 8 років — член НАТО і четвертий рік — член Євросоюзу.

Іноді напрошується старе пропагандистське кліше: “Два світи — два способи життя”. Бо різниця колосальна. Але не посипатимемо голу попелом. Краще вчимося у прибалтів, тим більше, що естонські друзі охоче йдуть на співпрацю.

Звичайно, їм є що сказати і про дивні для них наші дебати стосовно “двоязичія”, або щодо повсюдно бовваніючих пам’ятників більшовицькому фюреру. Але естонці — люди делікатні, тактовні, тож не лізуть у нашу політику. Натомість, наприклад,

усерйоз взялися повністю реконструювати в Куликівці водопровідно-каналізаційну мережу, добиту при соціалізмі й чомусь непідйомну в нашій новій державі. Що ж, спасибі.

А наші делегації особливо вражає в Естонії не лише високий рівень виробництва, а й духовна сфера. Наприклад, у Пилваському повіті повністю збережено розгалужену систему шкіл, бібліотек, клубів. Їх, як скрізь у державі, взято на повне і суттєве державне фінансування, вкладено величезні кошти в придбання книжок, комп’ютерів, музичних інструментів. І громадянина змалечку виховують з розумінням того, що він — естонець, син невеличкого і гордого народу, і водночас — європейець.

Які скрізь у країнах демократії, в Прибалтиці дуже розвинене громадянське суспільство. Тому, гадаю, нашим читачам буде цікаво ознайомитися з матеріалом Сергія Горбенка про естонських просвітян.

Емблема естонської Просвіти

Сергій ГОРБЕНКО,
член Національної спілки журналістів України

У Пилві нам передавали європейський досвід. І ось одного дня ми працювали у приміщенні Пилваського Товариства просвіти імені Якова Хурта. І відразу стало зрозуміло: це ж естонський аналог нашої “Просвіти”!

Перш ніж розповісти, як працюють естонські просвітяни, познайомимо читачів із непересічною особою Якова Хурта. Таких патріархів просвітництва ми мали в Україні майже в той самий час.

Яков Хурт народився 22 липня 1839 року в родині Яана, вчителя і хазяїна хутора Лепа, що у Пилваському приході. Бідний юнак зумів закінчити Тартуську гімназію, де визначилися основні його інтереси: мовознавство й естонський фольклор.

У січні 1859 року Я. Хурт вступив до Тартуського університету, хоч був визнаний “особою зовсім без майна”.

Влітку 1860 року на рідному хуторі Хурт записав від сестри Еєви перші народні пісні. З’явилися його дослідження з фольклору і мовознавства.

1864 року юнак закінчив Тартуський університет, і після захисту кандидатської дисертації йому було присвоєно звання кандидата богословських наук. Але кар’єра пастора через спротив консервативної церковної влади не склалася.

Я. Хурт працює вчителем у Тарту, а 1868 року одружується. Дружина Євгенія розуміла національні прагнення чоловіка. Справжніми естонцями вони виховали чотирьох дітей.

Я. Хурт входив до організаційного комітету першого всеестонського свята пісні. Брав участь в

організації вечорів “Калевіпоега”, які об’єднували естонських студентів, займався розробкою національної ідеології. 1872 року Я. Хурт обрали першим президентом Товариства естонських літераторів. Товариство займалося виданням книг естонською мовою, а також вивченням естонської мови та історії, збиранням фольклору.

З кінця 1872 року Я. Хурт виконує обов’язки пастора в Отепя. За його сприяння побудовано багато нових шкіл, внесено зміни у систему навчання. Створювали оркестри, хори. Я. Хурт уже мав чималу мережу збирачів фольклору — 114 осіб, які у 58 приходах зібрали 13 тисяч текстів. 1875 року Я. Хурт видав перший, а 1876 — другий том народних пісень “Вана каннель” (“Старі гуслі”).

1880 року в Хурта виник гострий конфлікт із німецькими священиками, і він прийняв пропозицію переїхати до Петербурга як

пастор естонського Яаніського приходу.

Відірваний від батьківщини, Я. Хурт присвятив себе громаді столичних естонців, яких у Петербурзі мешкало до 20 тисяч. 1886 року у Гельсінкі захистив докторську дисертацію, але спроба отримати місце професора у Тартуському університеті наштовхнулася на спротив прибалтійських німців і російської центральної влади.

У середині 1880 років Я. Хурт звертається до народу з закликом збирати народні пісні, легенди і повір’я. І фольклор почала збирати вся Естонія — від малого до старого.

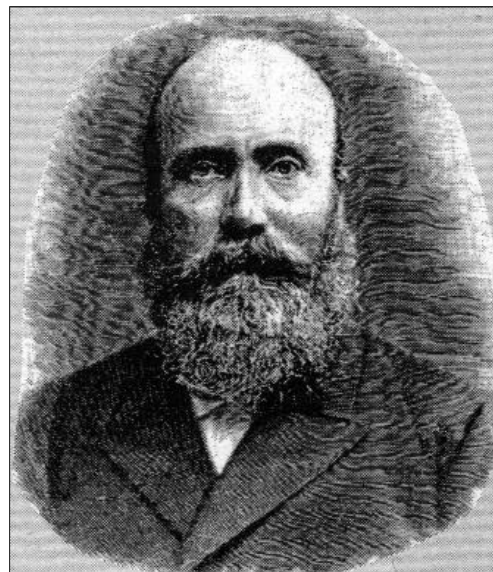
Загальний обсяг зібрання фольклору Я. Хурта складає 162 томів або 114,7 тисячі сторінок (разом із зібранням Товариства естонських літераторів — 172 томи). Лише народних пісень у ньому 51 385.

Тривала важка робота не минула без сліду. Життєвий шлях “комірника словесної спадщини” за-

кінчився 13 січня 1907 року. Його поховано в Тарту в присутності величезних народних мас.

Повернімося до маленької Пилви. Якось я заблукав серед її ошатних вулиць. Естонець поважного віку дуже люб’язно провів мене до готелю, а дорогою був моїм гідом. І передусім він зупинився перед пам’ятником Якову Хурту і спробував розповісти (хоч досить кепсько володів російською) про великого естонського просвітителя. Я не певен, що подібне розповідь би перший зустрічний українець. На жаль.

Пилваське Товариство народної просвіти імені Якова Хурта було засновано 1907 року, тобто в рік смерті видатного фольклориста. Воно активно діяло до 1940. За радянський період нема докладної інформації. Але не важко здогада-

Яков Хурт

тися, що ця активність стала неможливою завдяки “визволителям” зі Сходу.

Вражають масштаби дій об’єднання. Щороку влаштовують виставки, вистави, проводять дні місцевої історії. Масово друкують книги, фотоальбоми, буклети. Конкурс на приз імені Якова Хурта щорічно проводять у день його народження 22 липня, одного призера визначають на всеестонському рівні, одного — на повітовому. Усе це свідчить про величезну увагу держави і місцевої влади до національної просвіти.

Пилваська народна школа і Товариство народної просвіти працюють у будинку, де й було засноване Товариство 1907 року. Щоправда, радянська влада перетворила цю пам’ятку на будинок культури. Тепер історичну справедливість відновлено.

Народна школа у Пилві має такі курси: місцева історія, рукоділля, жінка впродовж часів (дослівний переклад), ткацьке мистецтво, англійська мова, вивчення комп’ютера, домашня культура.

Український народ великий і багатонаціональний. Нас теж упродовж віків прагнули позбавити національної самотності. І ми теж проти цього боролися і боремося. Але соромно стає за наш стогін і приплакування, коли дивися на нечислений народ Естонії, на те, як береже він свою культуру.

Дім Просвіти у Пилві

«МИ ЗДІЙСНЮЄМО МАСШТАБНІ ПРОЕКТИ»

— **Пане Володимире, Культурний центр України в Москві вражає вже своїм місцеперебуванням у самому серці столиці Росії...**

— Так, ми розташовуємося на Арбаті, 9, і місце це, на мій погляд, містичне. У квітні 1861 року, коли прах Тараса Шевченка перевозили з Петербурга в Україну, на два дні домовину встановили в московському храмі Тихона Амафунтського на Арбатській площі, де відбулася панahiда. Звідти сто кроків до Культурного центру.

З вересня 1916 до березня 1917 року неподали від нашого будинку, на Арбаті, 55 жив Михайло Грушевський, тут він отримав звістку про обрання його головою Центральної Ради.

Тому в нашому магазині “Українська книга” відкрито Меморіальну кімнату, присвячену Шевченкові й Грушевському. Ми також видали монографію про їхнє перебування в Москві, здійснюємо масштабні проекти “Тарас Шевченко” і “Михайло Грушевський”. Уперше складено карту перебування Шевченка в місті. Уже кілька років у Центрі проходить конкурс серед учнів і студентів на краще читання творів Шевченка українською мовою, який переріс у Всеросійський.

— **Чим же займається Культурний центр України в Москві?**

— Ми працюємо за масштабними проектами. Крім згаданих, це проект “Презентація”, який має широкі можливості. Скажімо, в Центрі нещодавно відбулася презентація “Українського історичного журналу”, а ще

Директор Культурного центру України в Москві, відомий учений-історик, письменник і мистецтвознавець Володимир МЕЛЬНИЧЕНКО відповів на запитання нашого кореспондента.

представили в Москві Інститут археології Національної академії наук України за участю його директора, академіка Петра Толочка.

У рамках концептуального проекту “Діаспора” проходить вивчення, узагальнення й поширення найкращого досвіду роботи українських організацій у різних регіонах Росії. Цьогоріч Культурний центр підготував і видав каталог-довідник “Українські організації Росії”, що містить дані про українські громадські, молодіжні, культурологічні, освітні організації. Щороку проходять міжнародні наукові конференції “Українська діаспора в Росії”. Навколо Центру гуртуються українські земляцтва в Москві.

Здійснюємо також проекти “Григорій Сковорода”, “Василь Стус”, “Леся Курбас”. Скажімо, у нас пройшла вистава Львівського театру ім. Леся Курбаса “Східна легенда” за творами В. Стуса. Відбулася презентація монографії доктора мистецтвознавства, директора Національного центру театрального мистецтва ім. Леся Курбаса Нелі Корнієнко “Режиссерское искусство Леся Курбаса. Реконструкция” (М., 2006) та “Леся Курбас. Репетиція майбутнього” (К., 2007).

Нещодавно ми започаткували проект “Україна — європейська держава”, у рамках якого щомісяця відбуваються інформаційні зустрічі української громади Москви з дипломатами Посольства України в Російській Федерації. Провели “круглий стіл” науковців України, Росії та Франції, на якому розглядали питання національної ідентичності в цих країнах.

Ще один новий проект — “Осип Бодянский” — присвячено 200-річчю від народження і 130-м роковинам пам’яті видатного російського й українського славіста, історика. У Центрі готують монографію “Шевченко і Бодянский”.

Кредо Центру — орієнтація на високе мистецтво, на найкращі зразки української літератури, поезії, драматургії, сучасної, народної та класичної музики. На нашій сцені виступали Національний заслужений академічний український народний хор ім. Г. Верьовки, камерні оркестри “Київська камера-та”, “Київські солісти”, народний ансамбль

“Рідні наспіви”, камерний хор “Київ”, чоловічі вокальні квартети “Гетьман”, “Явір”, жіноче вокальне тріо “Золоті ключі”, тріо бандуристок “Росава” (м. Житомир), тріо бандуристок “Вербена” (м. Черкаси), вокальна формація “Пікардійська терція”, театр пісні “Легенда” (м. Луганськ), хор Чернігівської обласної філармонії, інші ушавлені творчі колективи.

— **Чи важко популяризувати українську культуру й мову в Росії?**

— Це цікава, вкрай важлива й безцінна для України робота. Тому не розумію й не сприймаю людей, які вже давно вперто прагнуть комерціалізувати роботу Центру.

Інтерес до нашої роботи, а отже, до української культури зростає. У Центрі успішно працюють українська недільна школа та курси української мови.

— **А хто відвідує курси? Це люди українського походження?**

— Люди різні... Був навіть випадок, коли на курсах української мови навчався японець, який потім захистив дисертацію за творчістю Ліни Костенко.

Звичайно, на курсах навчаються вихідці з російськомовних сімей українського походження, які вважають себе москвичами, але хочуть знати українську мову. Дедалі більше приходить людей, які вивчають мову в перспективі майбутньої трудової діяльності.

— **Культурний центр України в Москві фінансує Україна?**

— Ні... Ми — на госпрозрахунку. Україна фінансує лише кілька заходів, приурочених до найбільших національних свят, — три-п’ять на рік.

— **Це одна із серйозних проблем?**

— Звичайно, Культурний центр мала б повністю фінансувати держава. Та насправді більше турбують інші проблеми, які можна розв’язати лише на міждержавному рівні. Передусім це створення в Росії системи національної освіти, що містила б чітко визначений етнокомпонент та повноцінне методичне забезпечення. Так само давно на часі створення федеральних українських засобів масової інформації. Втім, це — за межами наших можливостей.

Але Центр, за державної підтримки, може розширити науково-пошукову роботу з проблем українознавства в Москві. Цілком можливо, щоб у його рамках працював спеціальний підрозділ науково-дослідної та архівної роботи. Або, наприклад, можна проводити за участю Культурного центру стажування молодих науковців, які займаються проблематикою українсько-російських відносин. Ми могли б допомагати державі, але це, знову-таки, вимагає бюджетного фінансування.

Ми самі на це гроші не зможемо виділити. У нас усе-таки 4,5 тис. квадратних метрів площі, які потрібно утримувати й забезпечувати належним чином. І всі заходи (а їх у нас півтори сотні на рік), які ми проводимо, фінансуємо також власним коштом.

— **Чи заложить перспектива розвитку Центру від політичної ситуації в Україні?**

— Центр працює незалежно від того, як складається політична ситуація в Україні. Вона, безумовно, впливає на розв’язання якихось кардинальних питань, але це відчуває лише керівництво Центру. План нашої роботи не страждає, відвідувачі задоволені.

— **Книжки якою мовою продаються у вашій книгарні?**

— Як правило, українською.

— **А література яка?**

— У нас є література різноманітної тематики, жанрів, авторів. Представлено найкращі українські видавництва. Крім того, маємо перелік усіх книжок, які вийшли в Україні, й люди замовляють те, що їм потрібно.

— **Нещодавно вийшла Ваша книжка “Тарас Шевченко: “Моє перебування в Москві”. Який її наклад?**

— Книжка вийшла накладом тисяча примірників. Ми передали її в усі найбільші бібліотеки Москви та України. Безкоштовно розповсюджуємо серед наших відвідувачів, і виходить, що ми на цьому не заробляємо. Наша мета — поширювати нові знання, нести їх у російське суспільство. І це виявилось настільки цікавим, що одне з московських видавництв попросило перекласти книжку російською мовою.

Тисяча примірників — дуже мало, але сподіваємося, що скоро книжку перевидадуть в Україні.

До речі, за останні п’ять років ми видали в Москві українською мовою близько десяти книжок. Цьогоріч на Міжнародному Московському книжковому ярмарку мали свій стенд.

Розмову вела **Оксана КЛИМОНЧУК**

● ЛИСТИ З СЕВАСТОПОЛЯ

Володимир ПРОЦЕНКО,
спецкор “Слова Просвіти”

Новий навчальний рік для севастопольських школярів розпочався із заготовленого місцевими шовіністами ідеологічного витвору — “Дневника севастопольского школьника”. Довідавшись про такий “благородний” жест місцевої влади, я поспішив у міську школу-інтернат № 7 з українською мовою навчання, щоб ознайомитися з творчістю севастопольських істориків, які напередодні так розхвалювали своє історично ілюстроване дитя, приурочене до 225-ої річниці перейменування нашого міста у Севастополь, але щоденників учням школи-інтернату не видали. Їх виготовили тільки для “своїх” — усього 22 000 на 33 500 школярів.

Побачити щоденник мені все ж вдалося. Відразу привернули увагу порушення, допущені керівниками всіх рівнів під час його виготовлення. На останній сторінці чітко надруковано “РЕКОМЕНДОВАНО УПРАВЛЕНИЕМ ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ СГГА” (решение коллегии от 19. 06. 07, протокол № 2) про всяк випадок для утвердження законності виготовлення виробу для необізнаних з законодавством батьків. По-перше, до компетенції колегії створення авторських посібників і впровадження їх у практику не належить, а по-друге, кожне рішення колегії повинно супроводжуватися наказом керівника управління освіти і науки. Начальник управління освіти і науки М. І. Чербаджі такий наказ ніколи не підписав би, бо згідно з “Типовим Положенням про управління освіти і науки Севастопольської міської державної адміністрації”, затвердженим

ІДЕОЛОГІЧНИЙ ВИТВІР ДЛЯ ШКОЛЯРІВ

Постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2000 року №1326, слід направляти авторські посібники на затвердження до Міністерства освіти і науки України.

То хто ж і з якою метою розповсюдив серед севастопольських школярів незатверджений щоденник?

З ілюстрацій і поданих до них історичних довідок складається враження, що авторська група місцевих істориків — старшого викладача Севастопольського гуманітарного університету Катерини Алтабаєвої та наукового співробітника Музею героїчної оборони Севастополя Юрія Падалки створили його не для допомоги школярам у пізнанні історії міста, а для їхнього ідеологічного виховання у російському імперсько-монархічному дусі.

На першій сторінці надруковано історичну брехню: “А начинался город так: 3(14) июня 1783 года по приказу контр-адмирала Томаса (Фомы Фомича) Мекензи были заложены первые строения...” Така нісенітниця й на сторінці за 28 квітня про вигаданого першопрохідця Клокачова. Правдиві історичні факти відносять нас ще у 1773 рік, за 10 років до вказаної необізнаними авторами дати, коли сюди на кораблі “Модон” прибув загін штурмана Батуріна, побачив чогоріч гавань і біля обриву невелике поселення Ахті-Яр (Білий стрімчак). Батурін склав першу карту з проміром глибини. За наказом Потьомкіна обстежити бухту для розміщення тут кораблів військово-морського флоту, 1782 року прибули кораблі Азовської флотилії,

фрегати “Хоробрий” і “Обережний” під командуванням капітана першого рангу Одинцова. Вони тут зимували й на березі побудували казарми та будиночки для офіцерів. 1 травня 1783 року в бухті прибула з Херсона ескадра під командуванням Сидора Білого, яка налічувала 16 бойових кораблів.

Але чому автори навмисне подають пізнішу дату? Та тому, що шовіністам потрібно підігнати події до лютого 1784 року, коли імператриця Катерина II начебто видала указ про заснування Севастополя. Але це тільки припущення. Оригіналу указу ніхто не бачив, і, найімовірніше, його не було. Цю версію останні дев’ять років підтримує ідеологічна машина Росії для підняття імперського духу серед росіян України.

Місцеві краєзнавці й історики давно визначили, що місто за своє 2300-річне існування перейменовували принаймні п’ять разів: Теллапіла, Херсонес, Корсунь, Ахті-Яр і Севастополь. Володіли містом у різні часи кіммерійці, таври, греки, скіфи, татари, турки, гунни, росіяни й нарешті українці. Тож недоречно день перейменування населеного пункту Ахті-Яр подавати як день заснування Севастополя.

Відомо, що перші казарми росіяни побудували з розграбованих стін Херсонеса, який височів над морем, валячись добротними будівлями і храмами, про що писав очевидець, професор Е. Клерк. Вони це робили для знищення історичної пам’яті про попередників. Доречніше наступного року відзначати 225-річчя знищення московитами храмів Херсонеса.

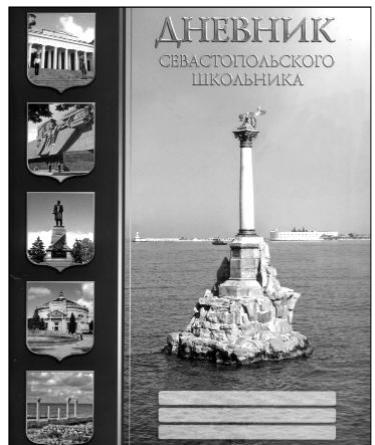
Автори щоденника, щоб не образити комуністів і шовіністів, вмістили два герби — царський і радянський, та гімн Севастополя Петра Градова. Символіка України їм муляла б очі, а гімн України перекреслив би ідейний задум.

На тій же першій сторінці читаємо, що “Севастополь” означає “місто слави”, місто, “варте поваги”. З якої мови цей переклад, невідомо. Із давньогрецької Севастополь перекладається як “надзвичайне місто” чи, точніше, “божественне місто”, а його попередник Херсонес — місто храмів, величних будинків з колонами і письменних громадян. Абетка, якою користувались до кирилиці в Херсонесі — Оріанська, нею писано Велесову книгу.

Недоречно згадувати на третій сторінці найбездарнішого полководця Кримської війни А. Меншикова, що допустив висадку ворожого десанту на Альмі, погнав стройовим маршем солдатів у бій і за годину втратив більш ніж 5 000 бійців, переважно українців. А ось видатних героїв оборони Севастополя Гната Шевченка і Петра Кішку, українців за походженням, автори шовіністи не згадують.

Школярам варто було б розповісти про героїзм таврів-захисників рідної землі від греків-колоністів під Теллапілою (нині відомий як Херсонес-перший, руїни якого бачимо в гирлі півострова Козачого, перейменованого на Маячний); про кіммерійські укріплення поруч з островом на морському дні, які знайшла експедиція 1939 року.

У щоденнику канонізують не лише царів сусідньої держави, а й

червоних бандитів, таких як Юрій Гавен (справжнє ім'я Ян Дауман), який у січні 1918 року наказав розстріляти 630 колишніх офіцерів царської армії. Зайві й згадки про Катерину II, що зруйнувала Запорозьку Січ, знищила козацтво і ввела кріпосне право.

Очевидно, Росія використовує нові прийоми психологічної боротьби, для наступу на українську незалежність. Вона демонструє свою всепереможність; у нового покоління українців ворожі ідеології формують думку про свою зверхність, наочно показують, що будь-яка спроба протистояти їхній брехні приречена на провал, формують апатію і байдужість, тобто рабські риси, що і є метою расистів.

“Дневник севастопольского школьника” дає право Міністерству освіти і науки України виконати свої обов’язки: провести службове розслідування з приводу несанкціонованого витрачання державних коштів на ідеологічні задуми ворогів України, усунути їх із посад, а якщо є загроза безпеці держави — подати клопотання про їхню кримінальну відповідальність.

СПРАВА РЯДОВОГО ОРЕНБУРЗЬКОГО БАТАЛЬЙОНУ

Генеральний директор Культурного центру України в Москві, доктор історичних наук Володимир Мельниченко не перестає радувати нас новими знахідками, зокрема архівними, в царині дослідження перебування Тараса Шевченка в Москві. Він знайшов у Центральному історичному архіві Москви справу канцелярії московського воєнного генерал-губернатора по секретній частині “О рядовом Оренбургского батальона Шевченко”, в якій містяться невідомі документи про поетову зупинку в Москві в березні 1858 року дорогою з заслання в Петербург.

Володимир МЕЛЬНИЧЕНКО,
доктор історичних наук,
генеральний директор Культурно-го центру України в Москві

26 березня 1858 року виконувач обов'язків московського обер-поліцеймейстера полковник Кропоткін уже збирався на обід, коли повідомили, що в касі Миколаївського вокзалу взяв білет на потяг до Петербурга піднаглядний Тарас Шевченко. Смакуючи наперед сите застілля, не обтяжене недавнім постом, князь не відразу зрозумів усі тонкощі ситуації, що склалася. “Хай від'їжджає, й без нього справ вистачає”, — лінкувато подумав Кропоткін. І тут його пройняло: “Наказували слідкувати за цим відомим малоросом! Очей не спускати! Все це височайшим повелінням! Але ж підлегли жодного разу не доповідали, що робив Шевченко в Москві... Нероби і лобуряки!”

Обер-поліцеймейстер Кропоткін чудово знав про приписи та накази, які супроводжували поета і художника Шевченка з десятилітнього заслання, про таємну справу, заведену на нього у вересні 1857 року в канцелярії московського генерал-губернатора Арсенія Закревського...

Цю справу — “Рядового Оренбургского батальона Шевченко” — я знайшов через півтора року у Центральному історичному архіві Москви, вона воскресила московську сторінку біографії Тараса Григоровича. Зокрема, там зберігається повідомлення з управління Санкт-Петербурзького військового генерал-губернатора, відіслане 28 вересня 1857 року московському військовому генерал-губернатору Закревському:

“Милостивый государь Граф Арсений Андреевич! По высочайшему повелению, объявленному Военным министром Оренбургскому и Самарскому Генерал-Губернатору от 1го мая сего года, рядовой Оренбургского линейного № 1 батальона Шевченко (бывший художник Императорской Академии художеств, отданный в службу за политическое преступление), во внимание к ходатайству Президента Академии художеств Её Императорского Высочества Великой княгини Марии Николаевны уволен от службы с учреждением за ним надзора там, где он будет жить, и с воспрещением въезда в обе столицы.

По неосновательному распоряжению коменданта Ново-Петровского укрепления, где состоял на службе Шевченко до увольнения в отставку, выдан сему рядовому билет, в котором не обозначено воспрещения жительства в столицах, вследствие чего Шевченко и отправился в С.-Петербург. (У вересні 1857 року комендант НовоПетровського укріплення Іраклій Усков отримав суворе зауваження від виконувача обов'язків начальника штабу Окремого Оренбургського корпусу генерал-майора Івана Бутурліна: “...Ваше высокоблагородие, выдал рядовому Шевченке билет на свободный проезд в С.-Петербург без достаточных к тому оснований... поступили весьма опрометчиво, и только в уважение долговременной, усердной и полезной службы вашей я ограничиваюсь на сей раз объявлением вам за это строгого замечания...”)

Сделав распоряжение по вверенному мне управлению к удовлетворению изъясненного требования, я долгом считаю сообщить об оном Вашему Сиятельству на случай прибытия рядового Шевченко в Москву или Московскую губернию”.

Таким чином, з осені 1857 року в Москві добре знали, як зустрічати всеросійського піднаглядного Шевченка. Правда, до весни 1858-го ситуація суттєво змінилася, і поет на законних підставах прибув у березні в Москву, а потім виїхав у Петербург. Та нагляд не скасували, навпаки, присутність Шевченка в Москві вимагала підвищеної уваги поліції. Не випадково повернення Шевченка в Петербург супроводжувалося суворими настановами. Начальник III відділу В. А. Долгоруков 13 лютого 1858 року інформував міністра внутрішніх справ С. С. Ланського:

“Ныне по всеподданейшему докладу моему ходатайства Её Императорского Высочества президента Академии художеств Государь-император изволили всемилостивейше разрешить отставному рядовому Шевченко проживать в С.-Петербурге... однако, чтобы он подвергнут был здесь строгому полицейскому надзору...”

У лютому Шевченко перебував у Нижньому Новгороді, та начальник Нижегородської губернії генерал Муравйов чудово розумів, що після від'їзду опального поета слід повідомити в Москву. У справі зберігається його лист московському військовому генерал-губернатору:

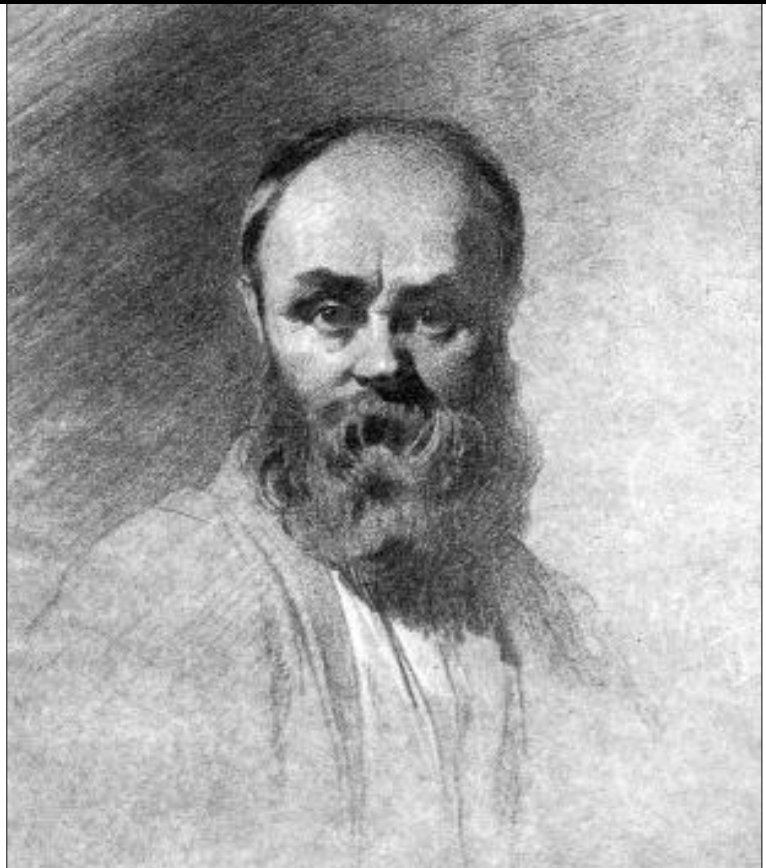
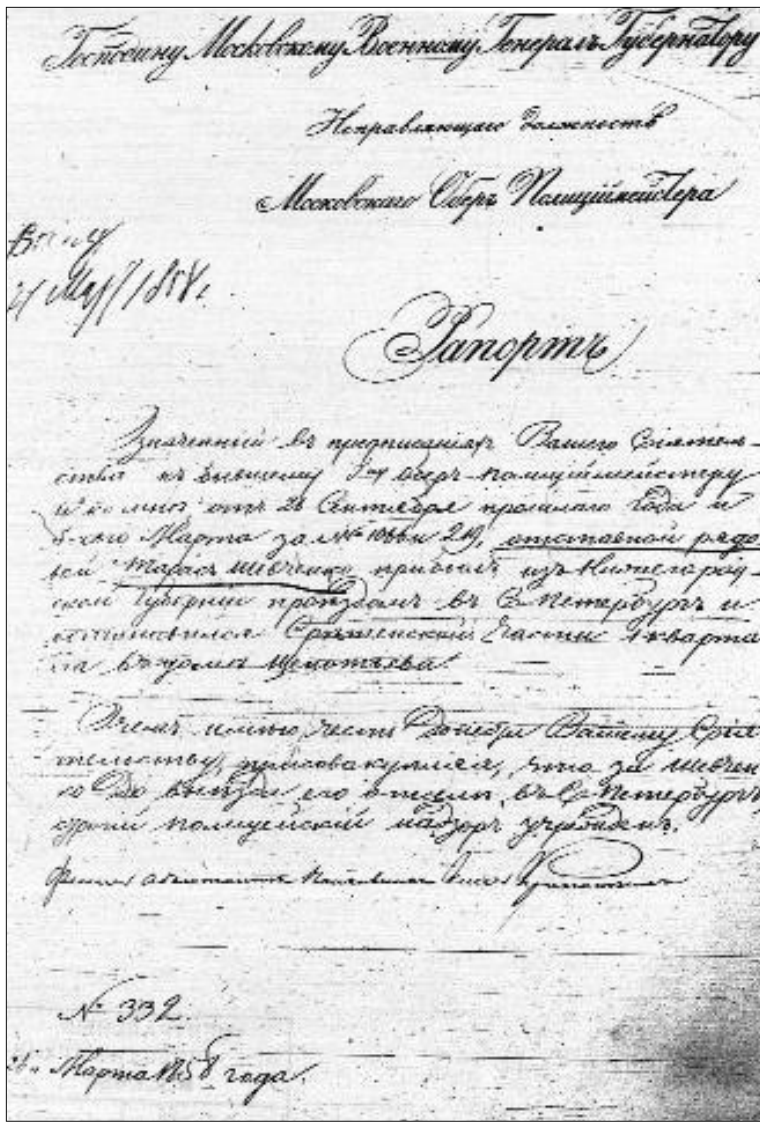
“Художник Тарас Шевченко отдан был в 1848 году, по Высочай-

шему повелению, в военную службу с назначением рядовым в Отдельный Оренбургский корпус.

В мае прошедшего года Всемилоостивейше разрешено уволить его от службы, с учреждением за ним в месте его жительства надзора и с возвращением ему права въезда в столицы, а в сентябре 1857 года Шевченко прибыл в Нижний Новгород и остался здесь под надзором полиции до марта месяца...

В марте месяце (9 числа) Шевченко выехал из Нижнего Новгорода в С.-Петербург, но, по частным сообщениям известно, доехав до Москвы, остановился в одной по случаю постигшей его болезни” (виділення моє — **В. М.**).

Насправді Кропоткіну доповідали, що бачили бородатого Шевченка з червоним оком та запаленим висипкою чолом, який ходив разом з артистом Щепкіним Московію. Більше того, кілька днів тому їх обох бачили поряд із будинком обер-поліцеймейстера — завертали до Сергія Аксакова. Та це не прописано на папері, а хто ж оцінюватиме роботу поліції на слух? Виходить, що піднаглядний Шевченко виїздить із Москви, а полковник Кропоткін навіть не доповів про його... приїзд у письмовому вигляді! Зовсім недавно вступив у виконання обов'язків і фактично проігнорував вказівку згори! Подібне добром не закінчується, так і генеральське звання може віддалитися... Князь дратівливо вилаявся і велів викликати управляючого канцелярією. Невідомо, що Кропоткін говорив йому, та трапився мені в архіві папір, який він тоді підписав:

“Господину Московскому Военному Генерал Губернатору Исправляющего должность Московского Обер Полицеймейстера

Репорт

Означенный в предписаниях Вашего Сиятельства к бывшему Г-ну Обер-Полицеймейстеру и ко мне, от 26 сентября прошлого года и 5 сего марта за №№ 1066 и 219 (ці два документи поки ще не знайдено. Хоча зміст їх, певно, суттєво не відрізняється від вищенаведеного доносу Нижньогородського начальника), отставной рядовой Тарас Шевченко прибыл из Нижнегородской губернии проездом в С.-Петербург и остановился в Сретенской части 1 квартала в доме Щепотьева. (Насправді власницею будинку тоді була жінка — Щепотьева, у якої наймав квартиру Михайло Щепкін. У щоденнику Шевченко записав: “Пустился отыскивать своего друга М. С. Щепкина. Нашел его... в доме Щепотьевой и у него поселился”).

О чем имею честь донести Вашему сиятельству, присовокупляя, что за Шевченко до выезда его отселе в С.-Петербург, строгий полицейский надзор учрежден.

Флигель-адъютант, полковник, князь Кропоткин.
№ 332.
26 марта 1858 года”.

Кропоткін уважно прочитав папір, залишився задоволеним його службовою улесливостю та діловою лаконічністю, схвально відзначив, що звернення до військового генерал-губернатора написано цілкомитом з великих початкових літер, які виписані особливо красиво та вишукано, як, втім, і назва його — Кропоткіна — посади. Особисто вписуючи свої регалії та старанно виводячи підпис, він відчув якесь внутрішнє занепокоєння і знов уважно прочитав рапорт. Потім різко і рішуче підкреслив у кінці четвертого рядка: “отставной рядо-”; перенос цього слова, три літери — “вой” він уже не чіпав, оскільки перомимохить потягнувся до справжнього джерела роздратування полковника — прізвиська піднаглядного. Коли Кропоткін гнівливо підкреслив два слова — “Тарас Шевченко” — його рука здригнулася, і документ це назавжди закарбував...

Відверто брехливий рапорт про Шевченка підписав виконувач обов'язків московського обер-поліцеймейстера. Адже Тарас Григорович прибув у Москву ще 10 березня 1858 року, а 26 березня, коли

Кропоткін сотворив свій офіційний опус, поет, говорячи його словами, “оставил гостеприимную Москву”.

Та Кропоткіна можна зрозуміти: не хотів полковник втрачати вигідну посаду. Ніяк не хотів! Тому й згрішив мимоволі. До того ж був упевнений, що військовий генерал-губернатор Арсеній Закревський не вникатиме в цю справу, тим більше перевіряти. Інакше полковник не посмів би доповідати про прибуття в Москву піднаглядного Шевченка в день його... від'їзду.

У цей час поліцейський нагляд був поставлений поганенько. Постійні агенти вешталися ринками і трактирами, дуже рідко проникали в будинки “пристойного товариства”, в якому обертався всі дні свого перебування в Москві Шевченко. Шпигуни-добровольці давали, як правило, фальшиві донесення, які часто були результатом зведення дрібних рахунків. Серед оточення Шевченка в Москві таких осіб не було. Що стосується постійного нагляду, то він, за словами дослідника Петра Кошеля, “певно, здійснював відносно рідко і найчастіше працював вхолосту”.

Утім, обер-поліцеймейстерастурбувало зовсім інше: йому ще треба було доповісти про “відбуття” піднаглядного Шевченка з Москви. Кропоткін із цим впорався блискуче. Вичекавши кілька днів, він звернувся до Закревського знову:

“Господину Московскому Военному Генерал Губернатору Исправляющего должность Московского Обер Полицеймейстера

Репорт

В дополнение к рапорту моему от 26 минувшего марта за № 332 имею честь донести, что отставной рядовой Шевченко 4 сего апреля выехал из Москвы в С.-Петербург.

Флигель-адъютант, полковник, князь Кропоткин.
№ 368.
9 апреля 1858 года”.

Як бачимо, цього разу московський обер-поліцеймейстер не поспішав доповідати відверту неправду, все одно Шевченко давно відбув із Москви. Зрештою, в канцелярії московського військового генерал-губернатора про це не знали і, отримавши рапорт Кропоткіна, 12 квітня наклали на нього резолюцію: “Уведомить С.-Петербургского военного генерал-губернатора”. Той, очевидно, здивувався надто пізньому повідомленню про опального поета, який уже понад півмісяця жив у Петербурзі.

Василь ДОВЖИК

Київ. Величезне стародавнє місто. На одній із його вулиць у звичайнісінькому багатоповерховому будинку мешкає українська родина Дорошенків. Ще 10 років тому, коли свої перші склади та слова почала читати їхня старша донька, мама з татком опинилися перед проблемою: де знайти якісне сучасне українське періодичне видання для їхньої дитини? А вже сьогодні видавництво Дорошенка пропонує українським дітям журнали та газети на будь-який вік та на будь-який смак.

Наші читачі вже знайомі з журналом “Пригоди” та “Великою дитячою газетою”. Сьогодні запрошуємо на екскурсію сторінками видання для наймолодших — журналом “Мамине сонечко”.

ПЕРЕДПОКІЙ

Квартира починається з передпокою, а журнал — із назви. Обираючи назву журналу для малля, Вадим та Леся Дорошенки (їх ви бачите на світлинах) вкладали в неї не лише інформацію, для кого створено журнал, хто його читач, а й прагнули підкреслити, що кожна дитина для своїх батьків найрідніше сонечко, яке зігріває оселі й серця. Тому їхнє видання для найменшеньких і називається “Мамине сонечко”.

СВІТЛИЦЯ

У світлиці вся родина збирається щодня, аби поділитися спостереженнями та поспілкуватися один з одним. До світлиці “Мамине сонечко” приходять професійні редактори, педагоги, художники, письменники, дитячі психологи. Їхня мета — створити цікавий і корисний маленькому читачеві журнал. Адже давно відомо, що малій дитині важко утримувати увагу на чомусь одному більше 5—7 хвилин, а отже, кожен сторіночку видання треба продумати до дрібниць.

Про особливості журналу для найменших ділитися думками засновник, видавець та головний редактор Вадим Дорошенко:

— Кожен журнал для дітей, який не вміють читати, має дві аудиторії: дитячу і батьківську. Високоякісне видання зобов’язане враховувати цю особливість. Для дітей ми добираємо захопливі казки, веселі віршіки — цікаві художники творили сучасних українських письменників. Прості, зрозумілі дітям тексти обов’язково проілюстровані яскравими малюнками, створюючи які, художники враховують вікові особливості дитини.

Щочисла вміщуємо різноманітні вправи для розвитку моторики рук: це і пальчикові ігри, і розмальовки, і шнурівки, і окремі завдання, що готують ручку дитини до письма. Загальновідомий факт: що краще в дитини розвинена дрібна моторика, то кращим, виразнішим буде її мовлення.

Малі діти мають гратися, бо лише граючись, дитина пізнає світ, грамоту, вчиться лічити, розрізняти кольори, виконувати повсякденні дії, набуває навичок самообслуговування та спілкування, навчається спілкуватися з іншими, вико-

«МАМИНЕ СОНЕЧКО» — ЖУРНАЛ ДЛЯ ВСІХ МАМИНИХ СОНЕЧОК

“Ластівочка моя, квіточка, пташечка, мамине сонечко”, — як тільки мама не називає своє дитя! Як тільки не голубить! Адже для неї син чи дочка — найрідніша у світі людина, її кровиночка, найголовніша частинка життя. Мама докладає всіх зусиль, аби її маля зростало здоровим, сильним, розумним. Задля нього вона здатна на все, навіть створити власний дитячий журнал. “Мамине сонечко” — журнал для найменших читачів, який створює мама для свого і для всіх сонечок України.

нує побутові дії, фантазує. Для маленької дитини гра — це життя. Тому весь журнал гра — тут чимало різних віконечок, дверцяток, які так цікаво відчиняти, можна покласти пазли або побавитися у лото з казковими героями, виготовити разом із мамою кумедну забавку.

Та є одна особливість нашого журналу, на якій хотів би наголосити окремо. “Мамине сонечко” — це українське видання. Ми не пропагуємо глобалістичну культуру макдональдзів, барбі та діснеєвських персонажів. На жаль, останнім часом наша малеча звідусіль чує і бачить саме цих героїв. І як наслідок — іноземне стає ближче, ніж рідне. Тому й маємо сумну статистику: згідно з соціологічним опитуванням, що проводив Центр соціальних досліджень “Софія”, 40 % українців хотіли б виїхати до іншої країни.

Особистість починається з дитинства — про це ніколи не варто забувати. І любов до рідної мови та культури, звичаїв теж слід виховувати ще з коліски.

КУХНЯ

На кухні господині діляться своїми фірмовими рецептами. Сьогодні на кухні “Мамино сонечко” діляться своїми рецептами-порадами, як найефективніше читати журнал з дитиною, відповідальний редактор Світлана Добровольська:

— Насамперед вдало оберіть час для занять з дитиною: щоб вона не була голодною, не хотіла спати, не була зайнята якоюсь грою...

По-друге, пам’ятайте, що малі діти не вміють довго зосереджуватися на якомусь завданні, тому сьогодні виконайте завданнячко на одній сторінці, завтра — на іншій. Часто діти поспішають перегортати сторінки, адже їм цікаво, що буде далі. Тому, вперше знайомлячись із журналом, просто погортайте його, коротко, одним реченням, розповідаючи, про що написано на кожній сторінці або що ви разом згодом майструватимете. Можливо, син чи донька самі оберуть сторінку, яка їх

зацікавила найбільше, — з неї і починати гратися-займатися.

Можливості дітей різного віку дуже відрізняються, тому раджу уважно читати поради батькам, подані внизу кожної сторінки. Врахуйте і вподобання своєї дитини: якщо їй більше хочеться розмальовувати фарбами, ніж олівцями, нехай малює, а вас нехай не стримує те, що малюватиме вона в журналі. Окрім того, дворічним дітям дозволяйте зафарбовувати, використовуючи пальчики, а якщо даватимете олівець або пензлик, то одразу вкладайте в руку правильно — перевчати завжди важче, ніж навчати.

Аплікації ми намагаємося добирати так, щоб із ними могла самостійно впоратися вже трирічна дитина. Тому, уважно слідкуючи за роботою сина чи доньки, не заважайте їм, навіть якщо виріже та наклеїть ваше сонечко не зовсім рівно, але то буде його власна робота. Не забувайте хвалити своє маля — воно у вас найрозумніше та найвправніше. Похвала потрібна дитині для впевненості в собі, вона сприяє розвитку таланту.

ДИТЯЧА КІМНАТА

У дитячій кімнаті граються, тут особливий світ. Разом із журналом “Мамине сонечко” пограймося в

популярні сьогодні пальчикові ігри. До речі, народна мудрість здавна зберігає знання про доцільність використання ігор з пальчиками. Отже, сідаємо поруч з дитиною, своїм маленьким сонечком, і разом з ним граємося:

Перший пальчик — наш дідусь,

Другий пальчик — то бабуся,

Третій пальчик — наш татусь,

А четвертий — то матуся,

А мізинчик — наш малюк,

Він сховався тут.

(Показуємо на пальчик та кажемо: “перший пальчик...”, і продовжуємо гру, загинаючи кожен пальчик).

Спечем хлібчик

Спечем, спечем хлібчик

Дітям на обідчик.

Найбільшому — хліб місити,

А тобі — воду носити,

А тобі — в печі палити,

А тобі — дрова рубати,

А малому — замітати.

Тільки хліба напекли —

танцювати почали.

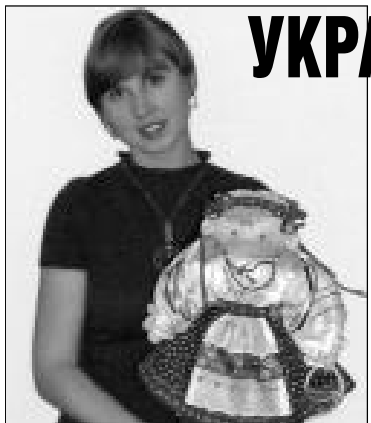
Це робота нелегка —

витинати гопака.

(Розгинаємо пальчики, починаючи з великого. Імітуємо пальчиками танок).

ЗАПРОШУЄМО НА ГОСТИНУ — ЗАВЖДИ ВАМ РАДІ

І насамкінець запрошуємо вас приходити до нас частіше. Найпростіший спосіб це робити — піти на пошту та передплатити “Мамине сонечко”. Тоді щомісяця ви зі своїм маленьким сонечком матимете можливість читати та гратися разом з нами.

Богдана МОРОЗ

Оксана Скляренко — молода мисткиня, але у своїй скрині має чималий доробок неповторних авторських робіт. Нагороджена дипломом за участь у благодійній виставці “Благословення” у м. Києві, дипломант проекту “Люди і ляльки”, м. Москва. Її роботи є у приватних колекціях Франції, Нідерландів, Іспанії, Канади, Австралії, Росії. Авторка багатьох публікацій (“Кукольний мастер”, “Вышиваю крестиком”, “Рукоделие”, “Жінка”). Вона творить надзвичайні речі:

УКРАЇНЬСЬКА ЛЯЛЬКА — ШЛЯХ ЧЕРЕЗ ВІКИ

із клаптиків тканини, ґудзиків, пайеток, стрічок, ниток, різних елементів декору з’являються торбочки, подушечки тощо. Особливо енергією дихають її вишивки — картини, серветки, рушники, скатертини. Але чільне місце в колекції посідають українські ляльки. Авторка не лише творить, а й популяризує українську культуру. Під час подорожей вона завжди знаходить охочих відкрити секрет майструвати українську ляльку без голки.

Лялька для Оксани була найулюбленішою іграшкою. І вже у шість років вона почала шити для неї одяг. Пізніше інтерес до ляльки став професійним хобі. Завдяки надзвичайній наполегливості та любові до своєї справи Оксана почала вивчати історію українського костюма і символів слов’янської вишивки. Врешті вийшла у світ методична збірка “Український костюм”, що лягла в основу книжки “Українське вбрання для ляльки”, виданням якої займався “Експодрук”. Книгу презентували на загальнодержавній акції “Барвіста Україна”, присвяченій 16-й річниці

Незалежності України. Важко переоцінити це видання, адже воно неповторне. Це практичний посібник з крою, шиття та вишивання. І водночас невеличкий екскурс в історію українського одягу.

Діти XXI століття здебільшого зростають на китайських іграшках, які попри привабливий вигляд, укр-рай шкідливі для здоров’я. Ляльки Барбі, трансформери, телепузики, черепашки ніндзя, покемони — невже це ті герої, які повинні формувати дитячу свідомість, розвивати смак, врешті, знайомити дитину з історією нашої держави? Варто лише подивитися на справжню українську ляльку і на рівні генетичної пам’яті стане зрозуміло, що її нічим не замінити. Неповторність ляльки передається у погляді, усмішці, виразі обличчя; кожна з них має ім’я — Софіяка, Маруся, Оксанка, Яся... Останнім часом навіть глиняне обличчя ляльки авторка створює власноруч, для чого відвідала майстер-клас українського скульптора Ірини Єлісєєвої. Завдяки колоритному одягу, найрізноманітнішим деталям та аксесуарам ляльки вра-

жають неповторними візерунками та барвами національного українського вбрання. А Оксанина лялька з текстилю в українському вбранні викликає захоплення і в дорослих, і в дітей. Її лялька — не просто іграшка, це відображення живої енергії творця.

“Колись мама переглядала мої дитячі книжечки і складала їх у дві великі коробки. В одну — літературу, яку планували віддати до дитячого будинку. В іншу — посібники з шиття, які мали потім слугувати мені. Серед них були і дуже рідкісні примірники, які купила ще бабуся.

Та коробки переплутали. І замість художньої літератури забрали мою — для шиття. Тож тепер я маю поділитися своїм умінням швацької майстерності з вами. Впевнена, що моя бабуся дуже зраділа б цій книжечці”, — пише майстриня на першій сторінці слова-звернення до читача. Ці спогади автора зворушують, адже найдорожчим залишається пам’ять, любов та подяка рідним. Ук-

раїнські традиції, на жаль, відходять із людьми, стираються з пам’яті, губляться у глибини віків. Та завдяки безмежній любові до своєї справи, вдячності батькам Оксана Скляренко відроджує найкращі національні цінності і традиції, на яких неодмінно виросте ще не одне покоління.

Марія Заньковецька в ролі циганки Ази

Надія ОНИЩЕНКО,
м. Ніжин

Харитина з "Наймички" — головна роль Марії Заньковецької. Після прем'єри автор Іван Карпенко-Карий сказав, що кожен свідомий українець, якщо він вважає себе патріотом, повинен мати портрет Заньковецької в цій ролі.

Весь Петербург був у захопленні від виступу Заньковецької після вистави "Наймичка" 1886 року. Це був такий триумф українського слова, якого воно ніколи не знало. Заньковецька, цей велет і талант, розгорнула перед публікою такі дивовижні риси простоти й мистецтва, що столична публіка, призвичаєна до штучного і через те блискучого виконання, гучно вітала артистку. Це зі спогадів Микола Садовського.

Чи можна за тими ж критеріями оцінювати акторську професію у XXI столітті?

Так, якщо йдеться про Всеукраїнський фестиваль жіночої творчості імені Марії Заньковецької. Уже четвертий рік поспіль його організовує Ніжинський український драматичний театр імені Михайла Коцюбинського за підтримки Міністерства культури і туризму України, управління культури і туризму Чернігівської облдержадміністрації, Національної

У ДЗЕРКАЛІ СЦЕНИ

спілки театральних діячів України, виконавчо-го комітету Ніжинської міської ради.

У попередні роки ми бачили вишукану і трагічну простоту у драматизмі народної артистки України Лариси Кадирової. Її "Посаг кохання", як у вир, затягував залу силою нерозділеного почуття.

Любов Івана Франка до дружини Ольги в "Таїні буття" Тетяни Іващенко в постановці Львівського обласного музично-драматичного театру імені Юрія Дрогобича була поважною, але без іскри пристрасті. На творчість його надихали інші жінки. Тонко доносила до нас непочуту коханням чоловіком жагу, відданість народна артистка України Алла Шкондіна.

Кохання і наснажувало, і заважало творити на сцені Айседорі Дункан і Марії Заньковецькій. Заради мистецтва обидві відмовлялися від любові. І цю трагедію правдиво втілили на сцені заслужені артистки України Альбіна Сотникова, актриса Львівського національного академічного драматичного театру імені Марії Заньковецької, і Алла Соколенко, актриса Ніжинського українського драматичного театру імені Михайла Коцюбинського в інсценізації "Три любові" та мелодрами Івана Рябокляча "Марія Заньковецька".

А яким внутрішньо напруженим, романтичним, піднесеним і безпосереднім був "Світ пісень Едіт Піаф" у постановці заслуженої артистки України Любові Калужної в Херсонському обласному академічному театрі імені Миколи Куліша! Ружена Рубльова співала щиро, простягаючи на долонях серце. Ми вдивлялися в ці образи, у створене актрисами дзеркало сцени, і бачили там власне життя, очищене від намулу буденної марноти.

— Заради такого катарсису глядач, як і сто років тому, приходить у театр, — сказав заступник художнього керівника Львівського національного академічного драматичного театру імені Марії Заньковецької Юрій Чеков.

Ніжинці пам'ятають неперевершених і в драмі, і в комедії народних артистів України Таїсію Литвиненко, Богдана Козака, Федора Стригуна. І тому з надією спостерігали за грою молодих акторів в інсценізації Таїсії Литвиненко "Сестер Річинських" Ірини Вільде і "Дзвінки та Довбуша" за віршами Богдана-Горя Антонича.

Випускники факультету культури і мистецтв Львівського національного університету імені Івана Франка (декан Богдан Ко-

зак), продемонстрували насамперед безперервну культурну традицію "заньківчан". Подача слова, звука, жесту, костюми, декорації і світло виказували інтелект, майстерність, повагу до глядача. Навіть коротка поява на сцені Христини Гриценко, Марти Кулай, Анни Матійченко створювала закінчений образ. Ми справді відчували, як "холодно квітучій акації над сирим асфальтом", і як "скрикує контральто електричка" в поезії Ліни Костенко і почуттях Марії Шумейко, Інни Каленюк, Романа Гавриша.

Слово прозове і поетичне відгукувалося жвавим сміхом, щирими оплесками. Глядач

Актриса Київського академічного Молодого театру Іванна Поточняк у ролі Харитини з "Наймички" І. Карпенка-Карого

обрав львів'ян за мірило таланту і саме ним оцінював інші вистави, представлені на фестивалі.

Житомирський обласний академічний музично-драматичний театр імені Івана Кочерги заінтригував п'єсою Євгена Шварца "Тінь", яку в Україні презентує тільки ця трупа. Глядачі, які пам'ятають кінофільми Марка Захарова "Вбити дракона", "Звичайне диво" цього ж драматурга, очікували і від житомирського блискучого фарсу, в якому за жартівливою фразою, дотепом прихована гірка правда. На жаль, ми побачили тільки намагання, ескіз. Постановці бракувало і темпоритму, й акторської майстерності, а часом і елементарного естетичного смаку в так званих еротичних сценах.

Вкотре переконувалися в правдивості школи відомого російського актора початку XX століття Михайла Чехова. Він стверджував, що публіка завжди, свідомо чи підсвідомо, за образом, створеним актором, бачить людину, яка створила цей образ. І сприймає насамперед людину. І від того, сприйняла вона її чи ні, залежить контакт між глядачами і виконавцями. Таємниця професії якраз і полягає в тому, щоб розвивати себе як людину.

Магія Заньковецької — це величезні очі, голос великої амплітуди, від soprano до mezzo, добра освіта, музична також. Все це справляло велике враження і поза сценою. Актриса утримувала і любов глядача, і театральних побратимів до самої смерті. Так згадувала Людмила Старицька.

Марія Заньковецька грала головні ролі в п'єсах Михайла Старицького. Для неї 1891 року написали і посвятили їй "Циганку Азу". "Коцюбинці" представили на фестивалі драму як "реаліті-шоу". Режисер Олексій Биш, очевидно, вирішив донести вічні почуття до сучасного глядача через теперішній урбаністичний антураж. І вийшло справді шоу — з перенасиченим балетом і відсутністю почуттів.

Реалістично поставила "Наймичку" І. Карпенка-Карого Лариса Семирозуменко в Київському академічному Молодому театрі. На сцені панувала любов, зрада, відчай. Дебютантка Іванна Поточняк була справді драматичною Харитиною. Вихованка львівської театральної школи, учениця Богдана Козака, вона має силу, характер і прагнення досягти висот Заньковецької в цій ролі. "Чи могли б ви відмовитися від життєвих благ, як видатна актриса, заради театру?" — запитала я в неї після напруженої вистави. "Єдине, чим не зможу пожертвувати заради сцени, — вірою в Бога", — запально відповіла дівчина.

Львівську школу саме і вирізняє безперервне виховання актора і глядача. Ім'я Марії Заньковецької, патронеси, як її "заньківчан" називають, — не символ, а орієнтир, театральна традиція. Згідно з нею, не можна грати того, чого не розумієш серцем. І лише така гра підносить глядача до високого естетичного смаку. Вражає ще одна львівська традиція: приїжджаючи в Ніжин, трупа обов'язково вклоняється пам'ятним місцям, які наснажували юну Марію на великі ролі. Львівських митців, як і ніжинського глядача, дивує, чому на фестивалійній програмі зображено не пам'ятник Заньковецькій у Ніжині, а скульптуру символічної жінки.

Очевидно, організаторам треба врахувати це, готуючись до наступного, вже п'ятого фестивалю. Хотілося б, щоб це був "вінок сонетів", представлений найкращими театральними колективами України, гідними імені нашої видатної землячки.

Світлана ҐУДЗЬ-ВОЙТЕНКО
Фото **Анастасії ВОРОНЕНКО**

Святокове дійство засвідчило — багатьом ще не зовсім зрозуміло, що оригінальна радіоп'єса і численні адаптації театральних вистав до радіоефіру — явища не тотожні... За словами президента НРКУ, голови журі конкурсу Віктора Набруска, "радіоп'єса має кілька завдань: чи не найперше — художніми засобами розповідати правду про те, що ді-

ється в нашій країні й спонукати осмислювати різні ситуації..." Тож мета першого на українських теренах конкурсу радіоп'єс ще й просвітницька.

Радіодраматург і теоретик мистецтва радіодрами Ілля Хоменко у своєму новому дослідженні "Українська радіоп'єса в контексті світового акустичного мистецтва" зауважує: "Саме з таких відкритих конкурсів і починався колись злет ефірного "театру уяви". Знаково — серед тих, кого визнано най-

ШКОЛА РАДІОДРАМАТУРГІЇ

Це унікальний конкурс, зініційований торік Українським радіо, організований і проведений радіоканалом "Культура".

Серед майже п'ятисот творів журі визначило 36 фіналістів — п'ятеро переможців і шестеро лауреатів.

У Великій студії концертно-студійного комплексу Національної радіокомпанії України на урочистій церемонії нагородження автори кращих радіоп'єс пережили миті слави — почули слова благословення на духовну працю від Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета, мали щасливу нагоду отримати дипломи з рук відомих митців — Героя України поета Івана Драча, народних артисток України Раїси Недашківської, Лариси Кадирової, Лариси Хоролець, відомих письменників і невідомих громадських діячів Миколи Жулинського і Володимира Яворівського. Призи — книги від київського видавництва "Грані-Т" вручила шеф-редактор Діана Клочко.

Ведучими церемонії були народна артистка України, "обличчя" популярної телепередачі "Ключовий момент" Наталія Сумська та знаний письменник, лауреат Національної премії імені Тараса Шевченка Михайло Слабошпицький.

кращими у цього річного творчому змаганні, — дуже молоді автори, можливо, у недалекому майбутньому професійні радіодраматурги — Ірина Розовик з Переяслава-Хмельницького посилає третє почесне місце за радіоп'єсу "Безпека життєдіяльності". А одним із шести лауреатів першого конкурсу сучасної радіоп'єси стала киянка Леся Іваненко, автор радіоп'єси "Отака музика", випускниця Інституту журналістики, вихованка Іллі Хоменка.

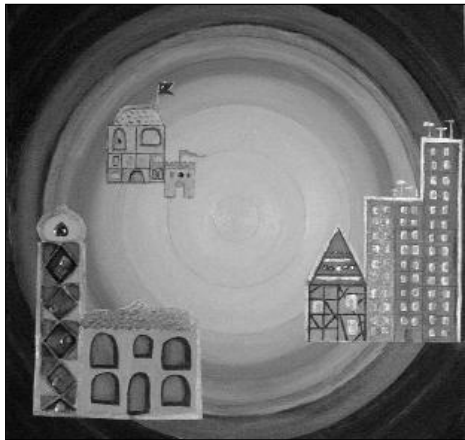
Справді цінним для організаторів конкурсу стало рішення експертів про присудження першої премії відомому письменникові Володимирові Лису з Луцька за радіодраму "Полювання на брата". Насамперед тому, що Володимир Савович — талановитий прозаїк, до того ж, має досвід написання для радіо. Варто наголосити: усі конкурсанти підписували надіслані твори псевдонімами, пан Володимир прибрав собі наймення "Віль Ряст" та "Вітас Лана". Жоден із членів

журі — голова президент Національної радіокомпанії Віктор Набруска, заступник голови письменник Михайло Слабошпицький — до остаточного рішення не знав, чи саме ім'я приховує псевдонім — тому можна вважати, що рішення творчих експертів об'єктивне і професійне.

Цікаво, що одна з володарок другої премії — Людмила Данько з Краматорська, авторка 93 (!) романів. Радіоп'єса з парадоксальною назвою "Уживана труна, або Дорожня лінгвістика" стала першим твором у її доробку, написаним українською. А ось Тарас Мельничук з Тернополя захоплюється драматургією не один рік, і його п'єси йдуть на сцені Тернопільського театру, тому п'єса "Тодось і Зонька" не випадково визнана однією з найкращих.

Маємо надію, що вже сьогодні ми долучаємося до створення своєрідної суспільної та творчої інституції — школи української радіодраматургії.

ВОНА ПИШЕ ФОРМУЛИ Й ІКОНИ

— **Знаю, що Ваш сигнал бід почули, у храмі почали перші роботи з його відновлення. Дивовижно, скільки невіпадкових обставин цьому посприяло.**

— Почати хоча б із того, що ікона, лик якої я змалювала для Тишківської церкви святих Кирила і Мефодія, — “Богоматір Попечительница” перебуває у колекції св. Климентія Охридського в м. Охрид (Македонія). А сам Климентій Охридський був першим учнем Кирила і Мефодія. Я про це довідалася вже після того, як передала написаний образ до храму. Символічно й те, що в Тишківській церкві серед старих уцілілих ікон — образи святих Кирила і Мефодія.

Разом із художницею Оксаною Кондратьєвою ми організували у червні виставку в районному центрі Марківка. Місце обрали не випадково: адже село Тишківка цього ж району, а ми обидві уболіваємо за долю сільського храму. За старими фотознімками до виставки я відтворила на картині первісний образ церкви святих Кирила і Мефодія. Місцеві жителі дуже здивувалися, побачивши картину: “Невже наш храм був такий красивий?!” Він і нині красивий, незважаючи на аварійний стан, там унікальна мозаїчна підлога.

Виставка у Марківському Будинку культури тривала чотири дні, які перетворилися на бесіду про сенс життя, про день нинішній і майбутній цього краю. Які прекрасні українські пісні виконував місцевий хор! Особливо приємно, що виставку відвідало багато дітей, улітку їх тут ще більше, бо приїждять на канікули до дідусів і бабусь. У багатьох із них батьки працюють за кордоном, тож дітей виховують саме вони. У Книзі вражень були записи школярів з Росії і навіть із Казахстану. А дорослі списали понад десять сторінок. Я знайшла, наприклад, такий запис: “Дякуємо за виставку! Стільки у Ваших картинах болю й тривоги за довколишній світ, за всіх нас. Ми, може, повсякденно не все бачимо, відчуваємо. Тож змінюймо разом світ для наших дітей і внуків”.

Читаючи відгуки, розумієш, як любить і цінує наш народ творчість, який має потяг до культури, незважаючи на складні соціальні умови. Ось які сердечні слова написав Дмитро Лагута-Касьянов. “Дякую за безкоштовну виставку майстерних робіт. Хотілося особливо подякувати за оригінали полотен, тому що саме через них, через справ-

Наша газета вже розповідала про київську художницю, фізика за фахом Наталію КОНДРАТЬЄВУ, яка написала ікону “Богоматір Попечительница (Заступниця)” для Кирило-Мефодіївської церкви в селі Тишківка на Луганщині. Це був її заклик до порятунку храму, який має значну культурну цінність, адже побудований на початку минулого століття в рідкісному для України стилі модерн з елементами романської і давньоруської архітектури. Та початок нового тисячоліття церква зустріла спустошеною і занедбаною, знято бані, руйнуються елементи будівлі. Тож Наталія Кондратьєва, яка вже понад 15 років живе і працює в Німеччині, вирішила терміново привернути увагу громадськості до вмираючого храму. Вона змалювала лик з ікони XIV століття “Богородиця Попечительница (Заступниця)” і передала в церкву. А влітку цього року в Марківці на Луганщині відбулася виставка художниці. Недавно Наталія Кондратьєва побувала в Києві.

жність палітри, фарб і мазків, насичених українським колоритом, донеслося Ваше бачення світу”.

І найприємніша новина, що саме після статті “Тишківська церква: молитва про допомогу” в газеті “Слово Просвіти” вперше за стільки років (може, століття) у день св. Кирила і Мефодія 24 червня 2007 року в Тишківській церкві святих Кирила і Мефодія відбулося храмове свято, урочиста служба й обід, в якому взяли участь священники і миряни. І, нарешті, почалися роботи з відновлення інтер'єру.

— **Пригадуєте, в одному з інтерв'ю Ви сказали, що малюєте в своїх картинах світове обертання — за Кліффордом: “У світі нічого не відбувається, окрім викривлення простору й обертання”. І логіка цих подій теж вказує на закон обертання добротворчих енергій — від ікони “Богоматір Попечительница” і постало у Вашій картині храму — до перших зрушень у його реальному відтворенні, а, головне, зрушень у душах людських.**

— Я фахівець точних наук, люблю красиві математичні формули й оперую ними, пізнаючи закони світобудови. Символи великих космічних ідей є в теоремах і в живописних шедеврах. Лиш усвідомлення гармонії світу і

краси врятує людство. Мої зустрічі з людьми й обставини, які супроводжують творче життя, підтверджують, що нічого випадкового з нами не трапляється. Математично доведено, що випадковість — це дуже велика складність, яку не охоплює наша свідомість.

Нинішній рік для мене дуже насичений у творчому плані. Серію моїх полотен “Розмова з Космосом” було представлено в американському університеті міста Лензінг штату Мічиган. Відбулася зустріч зі студентами навчального закладу. Один із них прийшов на виставку за настановою психолога, оскільки його покинула дівчина, і фахівець порадив йому долати стрес, відвідуючи різноманітні культурні заходи. Та натомість він із радістю відкрив для себе Україну і розпитував мене, які книги з історії і культури України варто прочитати. Ще один студент розповів, що в школі вивчав німецьку мову і, коли вступив до університету, хотів поїхати до Німеччини. Та з'ясувалося, що поїхати він може тільки у складі університетського оркестру. Тож юнак два роки опановував гру на скрипці і нарешті побачив омріяну країну. Згодом він вирішив вивчити російську, але оскільки оркестр не збирається до Росії, хлопець вчорами працює, щоб назбирати грошей на поїздку. “А тепер після Вашої виставки я обов'язково

включу до свого маршруту Київ, щоб подивитися ваші художні музеї”. Ще один юнак повідомив мене, що його дід був українцем...

А в жовтні я побувала в найстарішому університеті Англії — Оксфорд. Приємно, що серія картин, яку я привезла в Англію, була співзвучна тому, що мені відкрилося в Оксфорд. А саме: у VIII столітті, на місці, де нині стоїть Оксфорд, одна саксонська принцеса заснувала монастир. Потім його назвали її іменем — Фрайдесвальде. Перша частина Фрайде означала любов і красу та співвідносилися з планетою Венера, якій приписують число п'ять, звідки п'ятий день тижня в англійців — фрайдей, у німців — фрайтаг, у нас — п'ятниця. А друга частина імені — свальде (свайде) походить від санскритського Сваті, тобто світло. Так що Фрайдесвальде — це світло Венери або Світло любові й краси.

А в становленні Оксфордського університету особливу роль зіграв Роберт Гроссетесте, який народився у XII столітті в Англії. Стенфордська енциклопедія з філософії, Оксфордський словник та інші авторитетні джерела характеризують його як одного з перших великих мислителів латинського Заходу, який увів в науку експериментальне дослідження, розвинув оригінальну теорію космології, в якій ототожнив праматерію зі світлом. Свою теорію Роберт Гроссетесте виклав латиною в роботі “Світло”. Це дуже красива праця. Цікава й обставина, що він був членом ордена францисканців в Англії ще за життя Франциска Ассизького й учителем майбутнього відомого вченого і францисканця, який працював в Оксфорд, Роджера Бекона. Той, розвиваючи теорію Роберта Гроссетесте про світло, експериментально відкрив низку законів оптики.

Та ще до відвідин Оксфорда я назвала серію моїх картин “Матерія Світла”. Тож, як бачите, у нашому житті немає нічого випадкового. А за враженнями поїздки до Оксфорда хочу написати ще багато картин цієї ж серії і потім показати їх на виставці у Києві. Мої картини — це не тільки поетичні образи, а й інтерпретація сучасних фізичних уявлень невидимого світла, випромінювання людей, кольорів, космічних променів.

Спілкувалася **Валентина ДАВИДЕНКО**

Наталія і Оксана Кондратьєви з народним хором

У НОВОМУ ФОРМАТІ

Григорій ЗАСЛАВЕЦЬ,
оглядач обласної газети “Буковинське віче”

Черговий епатажний мистецький проект на святкуванні Дня міста презентував у Чернівцях художник Анатолій Федірко.

Разом з колегами у приміщенні покинутого будинку на вулиці Шолом-Алейхема відкрив першу в Україні, а можливо, і в світі картинну галерею-скво для бомжів.

У розчищеному від побутового мотлоху приміщенні на стінах розвішано ксерокопії його власних та інших буковинських митців художні полотна. Зокрема ініціатор оригінального заходу зазначає, що “усі люди мають пра-

во насолоджуватися мистецтвом. Цей формат — для бомжів, вони можуть тут пити, їсти, навіть здирати малюнки, але ми все одно будемо їх поновлювати”.

Галерею не замикають, тому потрапити до неї у будь-яку пору дня і року може кожен охочий. На початку минулого століття тут була м'ясна крамничка, про що свідчать малюнки на облицювальній плитці. Засновник галереї-скво наголошує, що вони теж зразок мистецтва, яке за відсутності електричного освітлення у приміщенні можна споглядати лише при денному світлі або ввечері при свічці.

На стіні будинку знову ж таки з ініціативи невгамовного митця було встановле-

но бюст імператора Австро-Угорщини Франца Йозефа Першого. За натурою модерніст, А. Федірко зізнається, що створити класичний бюст августійшої особи йому було непросто, тому певні елементи художньої іронії він усе-таки використав. Бюст причепили на стіні досить високо, аби до нього не дісталися вандалі.

Пояснюючи свою ініціативу, А. Федірко наголошує, що саме завдяки Францу Йозефу Першому Чернівці з маленького торгового містечка перетворилися на один з економічних центрів могутньої імперії.

І готуючись відзначити 2008 року шістсотлітній ювілей з дня заснування міста, воно повинно мати поважного патрона, яким, безперечно, має стати його колишній благодійник.

ДУХОВНА Й МИСТЕЦЬКА МЕККА

Нікольська церква Святогірської Лаври

Персональна виставка відомого українського художника Віктора Ендебері відбулася в Київському будинку вчених. Майстер представив пейзажі української землі, зокрема міста Святогірська Донецької області, де на мальовничих горах розташовано церкви старовинної Лаври. Натхнення дарують рідні місця, а ось виставки з успіхом проходять у Києві. Наступну Віктор Ендебері планує знову у Київському будинку вчених у березні наступного року.

“Захочеш — і будеш. В людині, зятям,
Лежить невідгадана сила”.

Олег Ольжич

СЛОВО ПРОСВІТИ

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

ПЕРЕДПЛАТА-2008

Дорогі читачі!

Триває передплата на Всеукраїнський просвітнянський культурологічний тижневик “Слово Просвіти” на 2008 рік (поштовий індекс — 30617, 67-ма сторінка в “Каталозі”).

Передплату приймають усі відділення “Укрпошти” до 10 грудня — в селах і райцентрах, до 15 грудня — в обласних містах і столиці.

Вартість передплати разом із поштовими витратами:

на рік — 37 грн. 86 коп.;
на півроку — 19 грн. 18 коп.;
на 3 місяці — 9 грн. 89 коп.;
на 1 місяць — 3 грн. 38 коп.

Постійні читачі нашого тижневика пере-свідчилися, що на його шпальтах присутні актуальні публікації на мовну тематику, унікальні історичні розвідки, ексклюзивні інтерв'ю, безкомпромісні журналістські розслідування гострих ситуацій, широко висвітлюється молодіжна музика і концертна діяльність провідних митців України, вирає всіма барвами художня палітра майстрів пензля... Наступного року Ви, дорогі читачі, матимете можливість вести діалог із тими, хто живе Україною і для України, обстоювати разом з нами національні цінності.

Передплатити “Слово Просвіти” самі та за-туйте зробити це Ваших друзів, сусідів, учителів, бібліотекарів — усіх небайдужих до української справи! Разом переможемо!

«НАВЧИВ МИСЛИТИ. ЛЮБИТИ НАРОД І ЙОГО СЛОВО»

Ніна ГНАТЮК

Його називають по-різному: улюблений учитель, викладач мудрості, король жоржин, духовний батько. Але всі, хто знає учителя української мови і літератури Барської ЗОШ № 1 Бориса Михайловича Нетубського, відзначають його фанатичну відданість обраній професії, незвичайний талант педагога, вихователя, наставника, віртуозне мистецтво робити дітей щасливими і відшукувати у їхніх душах золоті крупинки обдаровань.

60-річний ювілей Бориса Михайловича Нетубського в один з листопадових вечорів зібрав у кіно-театрі старовинного подільського міста сотні його вихованців. З різних куточків України приїхали також члени Барського земляцтва — генерали й адмірали, урядовці і юристи, вчителі й лікарі, бізнесмени й артисти, щоб вшанувати визначного педагога, якому в ці дні присвоєно звання почесного громадянина рідного міста.

Близько 80 письменників, артистів, учених проводили відкриті уроки у класі Б. Нетубського. Не так давно побували тут народні артистки України Ніна Матвієнко, Марія Миколайчук, Валентина Ковальська. А на нинішній ювілей з ініціативи одного з керівників Барського земляцтва Миколи Табака привітати сіва мудрого, доброго, вічного прибули народний артист України Анатолій Паламаренко та заслужені артисти України Назарій і Дмитро Яремчуки.

Кілька годин тривав відкритий урок Бориса Михайловича. На сцену виходили учні та вчителі, артисти й письменники, представники влади і просто добрі, небайдужі люди, щоб у запашний кетяг любо-

ві і вдячності додати і свою пелюстку тепла і найкращих побажань.

Послухаймо й ми декого з колег та вихованців ювіляра.

Сергій Юзвенко, випускник 1978 року, філолог: “Хочу хоч трохи бути схожим на свого вчителя, у всіх складних життєвих ситуаціях раджуся з ним. Він — наш найбільший друг”.

Наталія Войцеховська, випускниця 1979 року, філолог, психолог: “Він — великий життєлюб, притягує до себе добротою, щирістю, тактом, невичерпною енергією душі. А які прекрасні жоржини ростуть на його грядках! Зі

Фото Олександра Литвиненка

А. Паламаренко дарує високе слово Кобзаря

ник директора ЗОШ № 1: “У його характері визначальною є здатність бачити в дітях та їхніх батьках тільки хороше і намагатися примножувати його. Усі вихованці Бориса Михайловича, хоч би який шлях вони обрали, — ввічливі, тактовні, гарно володіють мовою, люблять поезію, вірять у себе і в Україну”.

Олександр Іськов, випускник 1979 року, інженер: “Борис Михайлович — та людина, яка почала закладати в мені моральні орієнтири, той українець, який і з мене теж витворив українця”.

Приємно було, що про ювілей Бориса Михайловича не забули ті, хто його шанує. Народні артистки України Наталія Сумська і Ніна Матвієнко подзвонили з Києва, і їхні добрі побажання слухав не лише ювіляр, а й усі учасники торжества у міському кінотеатрі.

Щаслива і я тим, що навчалася з Борисом на одному курсі у Вінницькому педінституті, що впродовж цих сорока років не раз була на його неповторних уроках. Молю Бога, щоб він поклав на його сиву голову свою долоню і додав йому здоров'я, на багато-багато літ продовжив його життєву дорогу. Адже саме такі люди є земними сонцями.

Жоржинова осінь

ста сортів майже три десятки — власної селекції. Борис Михайлович найкращі сорти своїх жоржин назвав іменами Михайла Коцюбинського, Лесі Українки, інших видатних людей. Кожному зі своїх учнів він дарує свої квіти”.

Володимир Радзівський, випускник 1986 року, колега: “Вдячний долі, що маю можливість працювати з ним поряд, переймати його добротворчість”.

Жанна Кузьменко, заступ-

Фото Ніни Гнатюк

Відомий меценат української літератури й освіти в Австралії Михайло Гоян робить запис у Книзі почесних гостей школи

Фото Ніни Гнатюк

“Золоті ключі” — на відкритому уроці заслуженого вчителя України Б. Нетубського

Засновник:
Всеукраїнське
товариство “Просвіта”
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Головний редактор
Любов ГОЛОТА
Редколегія
Любов ГОЛОТА,
Ярема ГОЯН,
Павло МОВЧАН,
Олександр ПОНОМАРІВ,
Іван ЮЩУК

Перший заступник
головного редактора
Олександр ШОКАЛО
279-49-47

Заступник головного редактора
Петро АНТОНЕНКО
279-49-47

Заступник головного редактора
з виробничих питань
Наталія СКРИННИК
278-01-30 (тел/факс)

Відповідальний секретар
Ірина ШЕВЧУК
Відділ літератури
Уляна ГЛІБЧУК
270-55-57

Відділ культури
Валентина ДАВИДЕНКО
270-55-57

Відділ мови
Ніна ГНАТЮК
279-49-47

Відділ коректури
Ірина СТЕЛЬМАХ
Олена ШУЛЬГА
278-63-69

Комп'ютерна верстка
Ірина ШЕВЧУК
Олег БЕССЬКИЙ
278-63-69

Черговий редактор
Ніна ГНАТЮК
Бухгалтерія
279-41-46

Адреса редакції:
вул. Хрещатик, 10-Б,
м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://slovoprosvity.com.ua

Видруковано з готових
фотоформ на комбінаті
“Преса України” у середу.
Зам. № 3301248
Загальний наклад — 52000

Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.
Відповідальність за достовірність
інформації несуть автори.

Редакція залишає за собою право
редагування та скорочення текстів.
При використанні наших публікацій
посилання на “Слово Просвіти”
обов'язкове.

Індекс газети
“Слово Просвіти” — 30617
Передплатна ціна, враховуючи
поштові послуги:
на місяць — 3,38 грн.
на 3 місяці — 9,89 грн.
на 6 місяців — 19,18 грн.

ПАРЛАМЕНТУ ПОТРІБЕН DEUS EX MACHINA

23 листопада в центрі Києва утворилися затори більші, ніж зазвичай. Адже квартили навколо будинку Верховної Ради були переповнені “скромними” автомобілями “народних обранців”. У політичному театрі відкрився новий сезон, але глядачам, здається, репертуар давно набрид, бо не змінився.

Схоже, історія повторюється, і ми спостерігаємо ту саму ситуацію, яка була 2006 року.

Хіба когось дивує те, що гальмується процес утворення коаліції? Більше того, хіба це когось (крім тих, хто в цьому зацікавлений матеріально) серйозно непокоїть? Формат коаліції зможе лише скорегувати напрям тих чи інших грошових потоків — не більше і не менше.

ТОМЕНКОВІ ПЕРСПЕКТИВИ НОВОЇ РАДИ ВИДАЮТЬСЯ СУМНІВНИМИ

Заступник лідера БЮТ Микола Томенко в інтерв'ю “5 каналу” заявив, що перший день роботи нового парламенту засвідчив можливість реалізації сценарію перетворення Верховної Ради VI скликання на безкоаліційний і тимчасовий парламент. “Хоч як дивно, різні політичні сили тією чи іншою мірою посприяли цьому під час урочистого засідання парламенту нового скликання”, — вважає він.

Так, найбільшою помилкою Томенко вважає виступ Олександра Мороза, який попри риторику на захист українського парламентаризму зробив власні політичні образи основою свого виступу, таким чином принизивши статус парла-

Відбулося лише перше засідання Верховної Ради VI скликання, а враження таке, що дуже скоро буде вже сьоме скликання.

Усім давно відомо, що політика брудна, цинічна, шахрайська і шкурницька. Але віднедавна вона стала ще й безпросвітно нудною. Найрізноманітніші політичні ток-шоу та випуски новин, якими переповнений телефір, не вражають. Одні й ті самі люди говорять одне й те саме, розуміючи весь абсурд ситуації.

Чи приречені ми навечно бути заручниками псевдоеліти? Можливо, треба розпустити парламент знову? Тим більше, про це вже почав говорити Президент і самі новітні “обранці”. Безперечно, розпуск будь-якого парламенту — подія, варта уваги за будь-яких умов. Але ще краще — не скликати зовсім. Бо осиний рій можна розігнати, але мине кілька хвилин — і він злетиться знову.

менту та посаду Голови Верховної Ради.

Не до кінця правильною, на думку народного депутата, була і позиція фракцій НУНС та БЮТ, які демонстративно вийшли з сесійної зали під час виступу Мороза, оскільки парламентарі мусять, як стверджує Томенко, “демонструвати зразки більшої політичної витримки та толерантності”.

Ще однією помилкою він вважає те, що команда переконала Президента Віктора Ющенка не бути присутнім на урочистому відкритті нового скликання парламенту, таким чином давши знак суспільству, що Верховну Раду VI скликання, яка ще жодного дня не працювала, вже не сприймає Президент.

“А ідея Партії регіонів самочинно перенести чергове засідання парламенту з вівторка на четвер робить дедалі вірогіднішою тезу про тимчасовість та безкоаліційність Верховної Ради VI скликання”, — вважає Томенко.

ІВАНА ПЛЮЩА ЗВІЛЬНЕНО

Президент Віктор Ющенко звільнив Івана Плюща з посади секретаря Ради національної без-

пеки й оборони. Відповідно до указу, його звільнено у зв'язку з обранням депутатом Верховної Ради. Про це йдеться в указі № 1145/2007 від 26 листопада. Іван Плющ був секретарем РНБО з травня 2007 року.

СААКАШВІЛІ ПОДАВ У ВІДСТАВКУ. ОБОВ'ЯЗКИ ПРЕЗИДЕНТА ВИКОНУВАТИМЕ БУРДЖАНАДЗЕ

Михайло Саакашвілі оголосив про свою відставку на засіданні уряду Грузії. “Завтра я починаю передвиборну кампанію. Протягом 40 днів голова парламенту Ніно Бурджанадзе виконуватиме обов'язки президента”, — сказав Саакашвілі.

Згідно із законом, президент не має права брати участь у передвиборній кампанії.

За словами Саакашвілі, він дав кабінету міністрів “останнє завдання” і закликав уряд докласти всіх зусиль для збереження стабільності та спокою на передвиборний період.

Саакашвілі заявив, що новий прем'єр-міністр Володимир Гургенідзе має “повний мандат на ухвалення всіх важливих рішень на майбутні 40 днів”.

“Всі будьте пильні й мобілізовані”, — звернувся Саакашвілі до міністрів. Він сказав, що настає період “великих викликів”, і висловив упевненість у тому, що “грузинський народ збереже спокій у найгарячіший передвиборний період”.

“Я впевнений, що 5 січня (президентські вибори в Грузії призначені на 5 січня — *Ред.*) увійде до історії Грузії як початок великого шляху”, — сказав Саакашвілі.

Згідно з конституцією Грузії, спікер парламенту Ніно Бурджанадзе повинна керувати кра-

їною з моменту відставки Саакашвілі.

Про бажання брати участь у президентській кампанії офіційно заявили вісім грузинських політиків. Серед них президент Михайло Саакашвілі, лідер Лейбористської партії Шалва Нателашвілі, кандидат від об'єднаної опозиції бізнесмен Льован Гачечиладзе, бізнесмен Бадрі Патаркацишвілі, лідер Партії “зелених” Грузії Георгій Гачечиладзе, лідер політичного руху Імеді Ірина Сарішвілі, колишній заступник прем'єр-міністра Грузії 1994—1995 років Автанділ Маргіані, лідер Партії майбутнього Гія Маїсашвілі.

СБУ ДОВЕДЕ ЗЛОЧИНИ МДБ

Служба безпеки України має документи, що свідчать про злочини агентів МДБ, переодягнених у форму воїнів УПА, що знищували людей у Західній Україні. “У нас зараз є документи, які були відомі Хрущову 49-го року, — сказав в. о. голови СБУ Валентин Наливайченко в ефірі “5 каналу” 24 листопада. — Спеціальні агенти МДБ створювали бойові групи, переодягаючись у форму загонів УПА. У Західній Україні лютували, мордували, знищували людей, гвалтували молодих жінок. І в такий спосіб залишали після себе злочинну пляму на тих, хто боровся за волю України. Тобто на УПА”, — зазначив Наливайченко. “Перекручування і брехня навколо УПА чи постаті Героя України Шухевича досі живі. Ми мусимо якомога швидше оприлюднити документи. Це має

Самі по собі вибори нічого не дадуть. Годі тішитися ілюзією, що через вибори можна привести до влади справжню національну еліту. Перемогти систему в рамках і програмах, заданих самою системою, — неможливо. Національна еліта утворюється не внаслідок виборів. Вона народжується і виростає в боротьбі й у постійному духовному напруженні.

Тому треба не сподіватися на “прозоріння народу” на чергових позачергових виборах, а відкривати дискредитованість самих основ безглуздої й антинаціональної системи. Тому єдиний плюс перманентних виборів полягає в тому, що з кожними наступними залишається менше наївних, які вірять у хоч якусь перспективу нішньої комуно-ліберальної парламентсько-олігархічної республіки.

А виборцям залишається спостерігати за тим, що відбувається на Печерських пагорбах. Яка буде ко-

Фото О. Литвиненка

аліція і чи буде взагалі — всі ці питання поки що без відповіді.

В античному театрі використовували спеціальний прийом: коли сюжет вичерпував себе й актори починали фальшивити, на сцену раптово опускався Deus ex machina, “бог з машини”, який переривав виставу і розставляв усі крапки над “і”. Нашій політиці далеко до античного театру, але такий прийом їй зовсім не завадив би.

РЕГІОНАЛИ ГОТОВІ ЙТИ В ОПОЗИЦІЮ

Виконувач обов'язків першого віце-прем'єр-міністра і міністра фінансів регіонал Микола Азаров обіцяє не заважати БЮТ і НУНС створювати коаліцію і допускає позачергові парламентські вибори у випадку неконструктивної роботи Верховної Ради. Про це йдеться в повідомленні прес-служби фракції ПР. “Ми готові до будь-якого повороту політичних подій. Якщо парламент буде працювати неконструктивно, не виконуватиме свою функцію, то я думаю, що ми, безумовно, ініціюватимемо проведення дострокових виборів у парламент й обрання нових політичних сил”, — сказав він.

ЮЩЕНКО МОЖЕ РОЗПУСТИТИ ПАРЛАМЕНТ ЩЕ РАЗ

У відповідь на запитання журналістів, чи готовий він удруге підписати указ про розпуск парламенту, якщо депутати у визначений Конституцією термін не зможуть сформувати уряд, глава держави відповів ствердно. Зая-

ва пролунала в ефірі каналу “1+1”. “Проблемою номер один в Україні Президент назвав політичну нестабільність. “Ядром цієї нестабільності був і поки що залишається український парламент”, — вважає В. Ющенко. За Основним Законом, протягом 30 днів після присяги новообраного парламенту депутати повинні сформувати коаліцію, а Кабінет Міністрів — протягом 60 днів.

САМОВПЕВНЕНІСТЬ УКРАЇНОЖЕРА

Мер Москви Юрій Лужков заявляє, що не боїться претензій спецслужб України. Про це він повідомив у суботу журналістів, передає “РИА Новості”.

Як відомо, СБУ має намір “опитати” Лужкова у випадку приїзду в Україну через його висловлювання про те, що Севастополь і Крим були необґрунтовано передані Україні після розвалу Радянського Союзу. “Я не розумію, що таке “опитують”. Це щось нове в системі роботи демдержав, — заявив Лужков. — Усе, що я сказав про Крим і Севастополь — сказав при повному глузді. Відмовлятися від своїх слів і викручуватися я не збираюся”.

Лужков підкреслив, що ніяких служб не боїться. “Це не їхня справа, пускати чи ні когось у країну, — вирішує уряд і МЗС”, — сказав він.

За матеріалами Інтернету підготував
Андрій ІЛЛЕНКО

3 ДНЕМ СВОБОДИ!

Євген БУКЕТ

Три роки тому ми довели передусім собі, що можемо щось змінити в своєму житті. Подолали страх перед системою, яка три сотні літ вселяла в нас цей страх. Хто не визнає День Свободи святом або соромиться того, що брав участь у Помаранчевій революції, — ваші проблеми, а для мене і абсолютної більшості моїх друзів — це свято.

Мені ніколи не буде соромно за те, що три тижні я майже не бував удома, прогулював роботу, носив помаранчеві стрічки, помаранчевого шалика, агітував за Ющенка і голосував за нього, кидав дротиками в портрет Яника, що “висів” у “Молодій Просвіті”, і досі слухаю пісні Майдану; за те, що бабусі в тролейбусі постуналися нам з братом місцями, коли ми поверталися додому...

Пишаюся тим, що допомагав видавати таборовий листок “Помаранчик” студентам КМУ з намету № 12 біля магазину “Фарфор-фаянс”; їздив на другий тур виборів на Луганщину, де разом з місцевими співав повстанських пісень з альбому Чубая і Скрябіна; писав статті в “Слово Просвіти” і бачив на власні очі майже всіх відомих людей сучасної України. Я вдячний Богові за благодать, що виїхала Києвом у ті дні. Дякую Святому Архістратигу Михаїлу, що наклав своїми помаранчевими крилами людей на Майдані та досі оберігає їх...

Мені байдуже, хто платив “Порі”, хто купив собі автівки за гроші, які люди передавали учасникам акції протесту, що зараз ділять політики...

Мені шкода тих нещасних людей, що отримують зарплатню нижчу від мінімальної, бояться власної тіні і продовжують за звичкою думати іншим місцем замість голови, голосуючи за “партію рагуліонів”...

Сліпі ті, хто не бачить, як за ці роки змінилась Україна. І хоч найбільше досягнення Ющенка — “Свобода слова” (жартую), але коли проти держави працює майже два десятиліття іноземних науково-дослідних інститутів, інакше діяти не можна. Рано чи пізно, але українці зрозуміють, що краще, ніж на рідній землі, немає ніде, і що УКРАЇНА — все, що презентує її самобутність, а отже, і кожного її мешканця (українська мова, пісня, традиції тощо) — і є УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ, з якою потрібно прокидатись уранці й лягати ввечері, якою потрібно ЖИТИ!

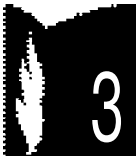
І хоч у цій дивній країні, як свідчить історія, на кожного Мазепу завжди знайдеться свій Ніс, але слід нарешті навчитися перебивати ці носи. Адже кожен з нас відповідає не лише за власне майбутнє, а й за своїх нащадків до четвертого коліна. У світі нічого не відбувається просто так. І треба вміти розрізняти “мухи і котлети” — політику і знакові події світової історії. Зі святом усіх! Слава нам! Слава Україні! Слава Господу Богу!

P.S. Що є наша українська свобода? Шукаємо її в собі чи в зовнішньому світі, шукаємо її чи нехтуємо нею? Від сьогоднішнього з вас може сказати про це коротко і правдиво.

1 грудня — 16-та річниця Референдуму незалежності. Вітаємо!

“У нас величність гуліверів визначатимуть ліліпути”.
Євген Дудар

ГАРЯЧА ТЕМА

Євген ДУДАР

“До нашого берега завжди прибивається якщо не трухляве поліно, то гнила тріска”. Так гласить народне прислів'я... Думаю, чого наш берег так покірно приймає вслякий непотріб. Очевидно, тому, що він надто похилий. Біля крутого берега — течія чиста. Отже, свій державний берег-оберіг ми не дуже оберігаємо. Не дуже про нього дбаємо. Десь нам його підмулює “течія” з “чужих вод”. Та переважно самі замулюємо своєю інертністю, байдужістю, дріб'язковістю...”

З виступу Вані Молдавана на форумі з охорони довкілля

Ці слова я пригадав, коли дивився чергову “інтер-шустерізаду”. Нове телешоу, де зібralися визначати “Великих Українців”. Правду кажучи, від попередніх шоу пана Шустера “Свобода слова” я також не в захопленні. Про це не раз говорив у своїх радіовиступах, інтерв'ю. У тих “свободолюбивих” шоу пан Шустер мені постійно нагадував такого собі хитрувато-підступнуватого чоловічка у компанії наївняків. Зіштовхне лобами Івана та Степана, а сам стоїть збоку. І ніби розбороняє. Ніби ратує за те, щоб вони помирилися. А душа — навистрибці з радощів, що “шоу” вдалося...

Нове ж “шоу”, на мою думку, покликане сягнути більшої “висоти” та копнути глибше. Воно має “залізти” у святую святих України — у її “національний фундамент”, зроби-

«КАЗКИ» НЕ ОДНІЄЇ НОЧІ, ЯКІ БАЛАМУТЯТЬ УКРАЇНУ

ти своєрідну “інвентаризацію” дорогих кожному свідомому українцеві постатей, повернути “орієнтувальні стрілки” на випадкових, приліплених до України “героїв”, які, мов терміти, мають руйнувати “фундамент” зсередини. Думаю, що це своєрідне продовження “бузиніади”. Але набагато ретельніше, підступніше і хитріше організоване, набагато дорожче оплачене.

Наштовхує на цю думку й сам склад “ради гарантів” (не українським народом, звісно, формованої). У цій, з дозволу сказати, “раді”, за винятком кількох гідних постатей, які, очевидно, взяті “для отвода глаз”, — такі “гаранти” з українського патріотизму та національної самопожертви, як Петро Симоненко, Дмитро Табачник, Віталій Коротич, Олександр Мороз та іже... Про одне “іже” ще варто сказати конкретно.

Бо воно свідчить і само за себе, і за пана Шустера, і за сам “проект...” Це молодий “підскакевич” з якогось там “квартилу” Владімір Зеленській... Який, здається, і сам дивується, що потрапив у таку “національно свідому” компанію. Під час “самоінвентаризації” патріотичних вчинків він досить-таки нахабно, ніби хизуючись цим, заявив: “Для независимости Украины я ничего не сделал... И, наверное, я, один из сидящих здесь, пожалуй, самый невеликий украинец... И не самый украинец...” Я — Владимир Зеленский...”

В тому, що “самый невеликий” — сумніву нема. Але чого там “сидящий”? Кривити пичку, коли нормальні українці говорять слушні речі і хизуватися: “Это реальное выражение моего лица”?.. Кривляйся собі у під'їздах “квартилів”, називай і далі українців “хохлами”, потішай тупуватого обивателя пришеlepкуватими “дотепами” про сало... Та це питання, очевидно, до “англійців”, які задумували і здійснили проект у своїй країні. У нас величність гуліверів визначатимуть ліліпути. А горобці учитимуть орлів шугати в піднебесся...

“Великих Українців” визначатимуть українофоби, політичні банкрути, демагоги, авантюристи... Те, що найбільшим українцем “гарант” Симоненко назвав Леніна — не смішно. Хоч майже всі присутні сміялися. Це — біда. Не у “ленінській хворобі” П. Симоненка. Біда, що печерний комунізм, українофобство й україножерство досі домінують і на каналах “українського” телебачення, і в затишних норах “української влади”.

Незадовго до цього телешоу у пресі з'явилися “державотворчі” “размышления” на той час ще віцепрем'єра уряду незалежної України Д. Табачника: “Утиный суп по-украински”. Цей “варильщик супов” з ук-

раїнофобським зловонієм і далі блудить, як п'яний у кукурудзі...

То він “без тени сомнения” цинічно бреше: “...Политики высшего ранга без тени сомнения утверждают, что если мы все переоденемся в “вышиванки”, полюбим УПА и признаем коварного средневекового интригана Мазепу национальным героем, все реки в стране немедленно потекут медом и молоком...”

...То “викидає” провокативні “лозунги”: “...На востоке, к несчастью, уже приобретает популярность лозунг возвращения границы по Збручу, денонсации пакта Молотова-Риббентропа и “восстановления исторической справедливости” путем возвращения западных областей Польше”...

...То вдається до “інтелігентного” хамства на кшталт “...миссионеры, только вчера спустившиеся “з полонин”...

Зрозуміло, “інтелектуалу”, “вчере спустившемся” з совкової пальми, важко осягнути місіонерів з карпатських верховів. Тим більше, коли треба відробляти перед “работодателями” срібняки... Провокативні ж лозунги про передачу Польщі областей Західної України свідчать лише про дуже задавлену хворобу підлцтва...

Це отакі “специ”, отакі “гаранти” покликані шустерами визначати душу України, її велич, гарантувати

при цьому чистоту та моральність?!

Колись я уже писав, що наша біда в тому, що борються за Україну, вмирають за неї *Тютюнники*. А правлять у ній, розкошують і облаштовуються *табачники*.

Вони й вказуватимуть, на кого українцеві молитися, призначатимуть критерії визначення його величі.

Виявляється, для того, щоб стати “Великим Українцем” не обов'язково бути прив'язаним до української землі, турбуватися про неї, відроджувати і піднімати її, дбати про добробут народу, про розквіт його науки, культури, мови, традицій; не обов'язково навіть бути українцем чи патріотом України. Досить, як ото Булгаков, народитися в Україні і “на високом профессиональном уровне” обляпати її у своїх творах.

Кошти на цей “проект”, як видно з розкрутки, кинуті чималенькі. Ким і для чого, мабуть, варто задуматися не лише сатирикам. Бо й висувати кандидатури на “великих” має “громадськість”. Через... мобільні телефони, телеканал “Інтер”, газету “Аргументы и Факты” (в Україні)... Отакі “факти”. Такими будуть і “аргументи”...

Думаю, робитись це не для того, аби підняти велич “Великих Українців”. Велике не потребує возвеличення. Гадаю, що в метушні отієї висувально-визнавальної сверблячки відомі вже потаємні “експерти” постараються оганьбити ще когось з таких Великих Українців. А в шеренгу до вже відомих і великих “підселити” кількох своїх пігмеїв, що не мають нічого спільного ні з Україною, ні з українством.

Закінчення. Початок на с. 1

Д. Табачник акцентує на політичному розколі і на загрозах розпаду нашої держави, проте не пропонує переконливого аналізу глибинної суті й причин цього розколу, не вводить об'єктивних наукових критеріїв щодо його можливих наслідків. Посилання на “*югославський сценарій*” ще нічого не доводить, оскільки Україна — не Югославія. Тому стаття про качачу юшку — швидше програмна “зачачка” перед з'їздом у Сіверськодонецьку, ніж наукові виклади доктора наук. Її зміст — концептуальна підказка для Партії регіонів та погроза Президентові В. Ющенку й помаранчевим силам.

Ми могли б запропонувати своє бачення суперечностей, що розшматовують сучасну Україну і сприяють протистоянню. Перше з них має соціально-класову основу і випливає з несправедливого розподілу колись загальнонародної власності під час її приватизації. Друге має історико-ідеологічну основу і пояснюється різним ставленням до ролі Росії й СРСР в нашій історії. Але найголовніша суперечність політична. Вона випливає з нерозв'язаності національного питання. Внаслідок політики царської Росії, спрямованої на асиміляцію, тобто зросійщення українців, та політики кремлівських вождів, метою яких було формування “*человека нового типа*” і “*новой общности — советского народа*”, мільйони українців значною мірою відлучилися від своєї мови і культури, завдяки чому втратили національну ідентичність і почали переходити в якийсь інший етнічний стан. Якби після проголошення Незалежності влада взяла курс на широке впровадження української мови у державне життя, в освіту, війсьکو, рекламу, пресу і телебачення та почала виховувати молодь у дусі національного патріотизму, Україна зараз була б зовсім іншою. Проте за часів Л. Кучми Україною на всіх рівнях влади керували саме ті, для кого все українське було чужим і кого Д. Табачник називає “*толерантними представителями юго-востока*”. Наслідком їхньої “толерантної” політики на сході й півдні України стало посилення зро-

ТОЛЕРАНТНА НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ЧИ СВІДОМА ВАЛУЄВЩИНА?

сійщення українців у більших масштабах, ніж за часів царів і вождів. Українство опинилося перед загрозою розпаду на дві нації. Адже нації з двома мовами не буває: якщо нація має дві мови, то історики знають — це вже не одна, а дві нації.

У чому ж полягає принципова різниця в політичній позиції “*толерантних*” і “*свідомих*”, як їх називає Д. Табачник? Де камінь спотикання і детонатор, які можуть нібито спричинити розпад держави? Різниця полягає в тому, що “*толерантныe представители юго-востока*” хочуть *легітимізувати* наслідки кількавікового зросійщення українців і таким чином поділити українську націю на українців і на тих, кому “без різниці”, тобто тих, хто перестав чи перестав бути українцем. “Свідомі” хочуть шляхом державної політики національного відродження повернути зросійщених українців до своїх національних витоків, до їхньої національної мови і культури. Їм, наприклад, дуже хотілося б, щоб син українськомовних батьків талановитий футболіст Андрій Шевченко вмів давати інтерв'ю не лише російською, італійською й англійською мовами, а й українською, та з духовним піднесенням співав Державний Гімн, коли він лунає на честь футбольної збірної України, а не мовчав, як досі мовчить її головний тренер.

Партія регіонів та її союзники вимагають “рівноправия двух языков”. І все було б добре, якби це “равноправие” не нагадувало рівності прав між вовком і зайцем. Адже нині російська мова залишається панівною в переважній більшості міст України і в столиці. Законодавче закріплення її рівноправності з українською означало б поховання української мови, яскравий приклад чого бачимо в нинішній Білорусі. Послухаймо, що говорить з цього приводу однопартієць Д. Табачника секретар Донецької міськради М. Левченко: “*С приданием русско-му языку статуса государственного необходимости говорить на украинском просто отпадёт. Давайте*

будем реалистами. Второй государственный язык — не более чем формальность”. Не приховує своїх помислів і наш високопоставлений урядовець Д. Табачник, коли риторично запитує: “*Ведь кому нужна мова, если она “вымирает”? И может ли государство, считающее себя демократическим, навязывать большинству населения интересы меньшинства, пусть даже и “свидомого”?*” “*Мова*” должна быть не “*державна*”, а *народная*”. А звідки пан професор узяв дані “о таком большинстве”? Адже перепис населення від 2001 р. свідчить про протилежне. Складається враження, що викладені сентенції виголошує не заступник глави уряду, який відповідає за національну політику в Українській державі, а царський міністр освіти Валувєв, який говорив, що “*никакого отдельного малороссийского языка не было, нет и быть не может*”. Виникає також підозра, що на з'їзді депутатів усіх рівнів у Сіверськодонецьку регіоналі і комуністи вестимуть розмову не про шляхи розв'язання національного питання, не про підтримку зневажених “*толерантными представителями*” державної мови і мов національних меншин, а волатимуть про права “русскоязычного населения”, якого у нас немає, бо майже всі в Україні суцї добре володіють українською мовою, як кажуть психологи, рецeптивнo (пасивно), тобто розуміють її. А розуміння мови — різновид володіння нею.

“Свідомі”, тобто українські націонал-патріоти пропонують для України інший, справді толерантний і справедливий шлях. Українська нація перебуває у дуже складному періоді свого становлення, причина його — вікове перебування українців у складі різних імперій, які прагнули позбавити українців їхніх етнічних ознак, основна серед яких — національна мова. Але якщо на західних землях імперії постійно змінювалися, то на сході й півдні панувала лише одна імперія, яка була, за влучним висловом В. Леніна, тюрмою народів, і за 340 років добила знач-

них успіхів у розукраїненні й зросійщенні українців. І хоча за часів радянської влади національний гніт був пом'якшений, загальна тенденція насаджування в Україні російської мови збереглася. Тому сьогодні націонал-патріоти борються не з росіянами і російською мовою та не з “русскоговорящими украинцами”, а з наслідками панування російської і кремлівської імперій. Вони хочуть нагадати всім українцям, що вони все-таки українці, та допомогти їм повернутися до своїх національних витоків. Вони хочуть, щоб українці в Україні навчилися своєї мови, вміли нею не тільки читати, а й спілкуватися, як це зробили В. Янукович, Ю. Тимошенко, Р. Богатирьова, А. Кінах та багато інших представників сходу і півдня. Ніхто ж із них не забув російської мови. Якби так зробили всі, то ми стали б країною з високою культурою мовної поведінки.

Націонал-патріоти хочуть повторити шлях поляків, чехів, євреїв, інших народів. Цей шлях — **національне відродження**. Тому вони пропонують своїм політичним опонентам, насамперед Партії регіонів, публічно визначитися, чи вони залишаються продовжувачами справи російських самодержців та комуністичних интернаціоналістів-русификаторів, чи припиняють зросійщення українців. Водночас “свідомі” просять Левченка, Колесніченка, Головенка, Лук'яненка і всіх інших борців за права рускоязычних “украинцев” визначитися, чи вони ще почуватимуться українцями, а чи вже ні. Якщо не почуватимуться, то нехай назвуть свій новий етнос і якось узаконять, легітимізують його у Верховній Раді. Тоді можна буде вести серйозну розмову про його національну мову та про рамки самовизначення тощо. І якщо Головенко з Колесніченком проведуть з'їзд у Сіверськодонецьку, нехай знають, що націонал-патріоти можуть провести і свій з'їзд, на якому розкажуть усім українцям, разом з “русскоговорящими”, як Росія витруєвала з українців їхню мову і національний дух, як російські війська

віризили все населення Батурина, як війська Катерини II знищили Запорозьку Січ, як згноїли в льоху на Соловках останнього її кошового, як мордували на засланні за українське слово нашого генія Т. Шевченка, як видавали десятки царських указів про заборону української мови і книгодрукування, як розстрілювали студентів під Крутами, як командир “отряда матросов” з Петрограда Андрій Полупанов наказав колоти багнетами киян, що розмовляли українською і носили вишиванки, про які так презирливо згадає Д. Табачник, як затоплювали у морі баржі, наповнені українськими письменниками і священиками, як розстріляв у потилицю на Соловках всю свідому українську інтелігенцію капітан Матвєєв, як вимирала від штучного голоду колиска української мови — село, як 1939 р. ще задовго до створення УПА зникали після приходу Червоної Армії у Західну Україну активісти національного відродження часів Польщі, як розстріляли весь склад Комуністичної партії Західної України, як спали себе живцем на Чернечій Горі Олекса Гірич, протестуючи проти колонізації і русифікації, як вмирали у пермському концтаборі поет Василь Стус і вчитель Олекса Тихий та мордували інших українських патріотів, як закривали українські школи за часів Брежнєва, як остаточно знищили українське кіно за часів Кучми і Табачника, як нищили українську книгу впровадженням ПДВ і масовим закриттям книгарень за часів Азарова, як чинили і чинять опір відкриттю українських шкіл для українців у Донецьку і Дніпропетровську, як виганяли з української армії українськомовних офіцерів. Націонал-патріотам буде що розказати і показати, а “русскоговорящим” буде моторошно, але дуже корисно слухати “*поучения националистов*”. Націоналізм, до речі, зароджується лише там, де є національний гніт. Якщо Д. Табачник визнає існування націоналістів, то він тим самим визнає національно-мовний гніт українців. Віцепрем'єр Табачник, як свідчить його стаття про “качачу юшку”, — той, хто нині як заступник керівника уряду очолює тих, хто його прагне продовжувати.

Лідія ЛУЦЕНКО,
журналістка

*Боже, як сяє багряно
Осені ніжне чоло!
Всім віддаю полум'яно
Пісню, любов і тепло.*

І справді, віддає любов і тепло своєї душі людям наш прекрасний молодий поет Юрій Тітов. Людина сильної вдачі та чистої, як вранішня роса, душі.

Сила духу цього 27-річного юнака, інваліда дитинства, вражає кожного, хто хоч раз побачив його та прочитав щирі й мудрі поезії, сповнені філософських роздумів та любові до своєї землі.

У нього болить душа за долю України, за її мову, культуру, історію, за рідний Київ, який він так любить і оспівує у своїх поезіях:

*Україно, не бійся!
Україно, вставай!
Не лиши серед нас ворожнечі.
Розділи між усіх
доброти коровай,
Чути дай вільний
голос лелечий.*

Юрій не зазнав справжніх радощів життя, бо сидячи в інвалідному візку, жодного разу не ступив на цю грішну землю, не відчув її тепла, не промовив жодного слова, але не обізвався на цей світ, на людей, а навпаки, знайшов велику силу духу і мужність почуватися повноцінною людиною.

Якщо заглянути в його очі, то можна побачити, скільки тепла, світла, ніжності й любові до життя випромінюють вони. Його вірші говорять самі за себе.

Поет в колясці

*Сиджу в колясці,
так собі сиджу.
Проходять люди,
поглядають косо.
А що я їм у відповідь скажу?
Для них мій голос
зовсім безголосий.
Усі здорові, ну а я — такий.
Інакше жити
між людей не можу.
Але мій дух
незламний і палкий —
У ньому сила
невичерпна, Божа.
Ніхто не знає, що в моїй душі.
Ідуть, минають,
поглядають косо.
Не доброту від вас я залишив,
А біль, який
зневірою голосить.
Хтось кине гривню,
щоби я не вмер.
А хтось копійку
тицьне мені в зуби.
Такий народець
“добрий” є тепер:
Не дасть померти,
але словом згубить.
Та я із тих, що гніву не несуть
Навіть тоді,
коли життя не вдається.
І попри всю зухвалу мою суть
Пишу відверто:
“Я — поет в колясці!”*

Вірші Юрко почав писати з п'яти років. Це були перші несміливі поетичні фрази, які хлопчик ледве промовляв мамі, а вже з 12 років з'явилася справжня поезія, яку мама та його ровесники читали на імпровізованих літературних вечорах у них удома.

Саме мама записувала його перші віршовані фрази, бо лише вона могла їх зрозуміти. Лідія Петрівна взяла на себе весь тягар турбот, залишивши роботу: старшому синові теж потрібна любов та увага. А батькові довобилось працювати за трьох, щоб сім'я не відчувала матеріальної скрути. Але, звичайно, Юркові більше потрібна була турбота та підтримка мамі, бо його треба погодувати, одягти і вмити, і винести візок на вулицю з третього

поверху, щоб він пізнавав цей світ.

Лідія Петрівна все робила для того, щоб син не відчував своєї фізичної вади. Коли читала йому вірші Тараса Шевченка, Юркові дуже захотілось побувати на його могилі. І вони поїхали до Канева, на могилу Кобзаря.

Юрко прилучав своїх батьків до поезії, бо мама — економіст, батько — інженер. Вони закохались у синові вірші, повірили в нього, і він розкрився як справжній поет.

Насолоджуючись красою українського поетичного слова, читаючи вірші українських класиків, зокрема Тараса Шевченка, Лесі Українки, Івана Франка, Василя Стуса, Ліни Костенко, Василя Симоненка,

хлопця й думала: яку ж треба мати силу волі, аби так тяжко працювати, щоб з'явилася буква, слово, а потім — вірш. А вже п'ять книжок, всупереч усім бідам життя, написав цей невтомний юнак, який повірив у себе:

*Покинути долю —
не бути собою.
Не бути собою,
точніше — ніким.
І вмиць загубити
себе між юрбою,
Не стати ніколи
натхненним, палким...
Полину за обрій,
у сяючий простір
І там відшукаю
цвітіння земне,*

Юрій ТІТОВ: МОЯ ДУША НЕ МОЖЕ НЕ СПІВАТИ !

Останнім акордом творчого вечора у філармонії був фортепіанний твір-посвята Юрієві Тітову у виконанні молодого композитора Віталія Кияниці, який написав уже чимало пісень на вірші поета.

*Бо жити без мрії
людині непросто,
Коли обіймає
щодення сумне.
Я буду любити
красу незрадливу
І світлу досяжність
непройдених гір.
Лиш той на землі
неповторно щасливий,
Хто може сказати:
“У себе повірі!”*

Із цими чудовими людьми мене познайомила Тамара Іванівна Луценко, яка стала ангелом-хранителем молодого поета. Саме вона запрошує родину на всі концерти, літературно-мистецькі вечори, присвячені пам'яті поета-пісняра Дмитра Луценка та інших поетів. Юрко теж з великою шаною та любов'ю ставиться до Тамари Іванівни, присвячує їй вірші.

Тамара Іванівна почула поезії Юрія Тітова по радію і була дуже здуровшена. Вона зателефонувала йому, і відтоді в них зав'язалась щира і тепла дружба.

А коли Лідія Петрівна подарувала мені збірку поезій “Моя душа не може не співати”, я, перечитавши її, ще більше захопилась творчістю молодого талановитого поета, який спонукає мислити і вірити в життя, хоч би яким складним воно було. Ця збірка з чудовою післямовою поетеси Ганни Чубач, яка й благословила Юрія до Спілки письменників України, членом якої він став 2000 року. Поетеса писала: “Його поезія — яскраве світло, яке осяває його ніжну душу”. А в своїй присвяті Юрієві сказала: “Він весь із болю і любові. Над ним Небесна Благодать”.

Я відчула, що серце розкривається для любові та добра, на творчому вечорі Юрія Тітова, який нещодавно відбувся в Національній філармонії України, зібравши всіх шанувальників українського слова. Це було справжнє свято поезії, свято пісні.

Дуже приємно, що на вечорі у переповненій залі звучали прекрасні поезії та пісні у виконанні народних та заслужених артистів України — Анатолія Матвійчука, який сказав, що Юрій — один із духовних атлантів, і виконав нову пісню про Україну, Віктора Шпортька,

“Серце розкривається для любові та добра”.

Світлани Мирводи, Маркіяна Свята, Ігоря Вовчака, який зізнався, що вірші Юрія повернули йому віру в себе, Тетяни Шкільної. Оксана Калінчук виконала пісню “Володимирська гірка”, про яку з любов'ю та трепетом писав поет. Адже Київ — це його рідне місто, місто його дитинства, бо виріс на Татарці, яку теж оспівав у своїх віршах. Хрестили його у Макарівській церкві, яка там розташована. І саме ця церква благословляє юнака на творчість, а отець Анатолій допомагає Юрієві не схибити в житті.

На творчому вечорі презентували нову збірку поезій Юрія Тітова “У Святім ореолі”, де видруковано найкращі вірші, звернені до

Бога, до України, адже віра в Бога робить життя глибоким, сильним і змістовним. Вірші громадянського звучання гармонійно перегукуються з ліричними настроями поета.

*Іду до слова,
наче до престолу,
А вже від слова —
в небеса Святі,
Щоб у людей
душа не охолола,
Щоб біль і радість
мовити в житті...*

*Допоки під небом
поля колосяться,
Натхненну хвилину любитиму.
Слова долиною,
мов коні, промчаться:
“Я житиму,
Житиму,
Житиму!”*

Тож не даремно до його дипломів, почесних грамот, орденів Преподобного Іллі Муромця, Нестора Літописця та інших нагород цього року додалися диплом та пам'ятний знак кращого поета року в номінації радіофестивалю “Пісня року”. Нагороду вручив голова журі Всеукраїнського фестивалю “Осіннє randevu”, народний артист України Мар'ян Гаденко.

На вечорі прозвучали вірші Ю. Тітова у виконанні його друзів — Владлена Ковтуна, здібного поета і доброго порадника, що допомагає Юрієві видавати його книжки, Світлани Мирводи, які були ведучими цього свята, інших виконавців.

Багато теплих слів сказано на адресу молодого поета. У Юрія сяяли очі від щастя, що він у колі добрих і щирих друзів, які просто засипали його квітами. Світ і справді не без добрих людей. Президент Фонду Святої Марії Ганна Матіко-Бунова вручила поетові стипендію, засновану нещодавно. А Київська міська державна адміністрація нарешті подарувала Юрієві ноутбук, який стане хорошим помічником у спілкуванні зі світом. До речі, Юрій Тітов — студент університету “Україна”, тому свої курсові зможе відсилати електронною поштою.

Я думалась на Юрка, його батьків і думала: “Яка ж щаслива мама, що має такого сина, і водночас яка ж тяжка ноша випала на її долю... Адже цей юнак з лагідною широкою усмішкою на вустах, з великою вірою в життя змушує нас задуматись, хто ми на цій землі і для чого живемо”.

Тож побажаємо Юркові ще багато сил та творчої наснаги для нових поезій, а його читачам — перемогати зло, бути мужніми і терплячими, любити все суще на цій землі та творити добро.

Юрій ТІТОВ

Політ над Україною

Невже це сон, і я ще у ньому
Літаю птахом у долині гір?
А білим крилам
не властива втома.
На дивнім сьайві
не втомився зір.
Я ще у сні! Та наче світ зі мною
Мене стрічає серцем голосним.
Я Україну бачу молодюю,
Карпатські гори —
вириєм земним.
Я ще лечу. І зору не відвести.
Не обмину тих чистих полонин —
Щоб Україні
вільний дух принести,
Який зростає зі святих зернин!

Усе на світі любиться

Ганні Чубач

Усе на світі любиться.
І ніжно так голубиться.
Усе на світі любиться,
Щоб жити та цвісти.
Барвистими веселками,
З жаданими лелеками,
Щоб нам усім, замріяним,
Любові принести.
Пречистим співом горлиці
Земля моя огорнеться.
І я у ній, закоханий,
Радію і люблю.
Піснями світанковими,
Полями барвінковими
Аж до небес окрилений
Стежину простелю.
Зернятком з пісні виросту
(Та тільки не у сірості),
Під недосяжним обрієм
У грозах боротьби.
Усе на світі любиться
І ніжно так голубиться.
І ти цей світ закоханий
Натхненно полюби!

Про поезію

*“...Обравши поетичне ремесло,
зо дня у день
безсилюстю караюсь...”*

Ірина Жиленко

...А мені ремесло поетичне
Найдорожче за інші ремесла.
Бо не гірко і вже не трагічно
Бути з ним

в невід'ємності скреслим.
Не покину його на дорозі,
Бо затопчуть недбалі і сірі.
О, поезіє! Захист тривожний,
Милосердя моє і довіра!
Розжену, роздратую
байдужість —

Щоб забути безлику хворобу.
Хочу жити і вірити дуже,
Що поезія диво народить.
Бо не згасла вона і не згасне —
Споконвічна іділія духу!
У мені ти живеш повсякчасно,
Щоби вогник надії роздмхувать.
Не кидай мене,
мудросте — кванто,
Подолай у терпінні гординю.
Ніби з неба Богиня Оранта
Посилає небесну святиню.

Мелодія мовчання

Не треба зайвих
речень серед скель —
Ти просто помовчи
без сперечання.
Нехай заграє нам віолончель
Мелодію у просторі мовчання.
Чи то в житті

так мало задзеркаль,
Чи необачне деколи спіткання?
Але почуй: нагадає скрипаль
Мелодію у просторі мовчання.
Як діємо — так далі й живемо!
Усе на плечі — розум і вагання.
Але у плині потойбічних мов
Для нас звучить
мелодія мовчання.
І навіть той омріяний ноктюрн
Дає у руки тих інструменти,
Щоб довести у образі натур
Мовчання крізь
мелодії моменти!

Фото О. Литвиненка

КАРТИНА ВАРТІСТЮ В ОДНЕ ЖИТТЯ

Алла ТКАЧ,
пенсіонерка, колишня вчителька

Якось дивилася по телебаченню сюжет і дізналася, що українські мільйонери люблять живопис і колекціонують картини. Петро Порошенко, тримаючи донечку за ручку, в камеру сказав, що має картину за 100 тис. доларів.

Давид Жванія теж повідомив, що кілька років тому придбав картину за 110 тис. доларів, а зараз вона коштує дорожче. Богдан Губський настільки кохається в живописі, що картини заспокоюють його нервову систему після роботи, а коштують по 300 тис. доларів. Колись показували і захоплення Віктора Пінчука сучасним мистецтвом. У сюжеті повідомили, що найбільше мільйо-

нерів у Донецьку. Та оскільки тамтешні мільйонери більше цікавляться футболом, ніж живописом, про те, на що тратять чесно зароблені донецькі гроші, не йшлося.

А в мене перед очима маленька дівчинка Ксенія Ласкова, що перебуває в онко-гематологічному відділенні дитячої лікарні “Охматдит”. Хвороба так прогресує, що вже лічать дні. Єдина клініка, яка згодилася прийняти дитину, — в Ізраїлі. Однак операція коштує 130 тис. доларів, і тоді родина звернулася по допомогу. Моя онучка — ровесниця хворої дівчинки, може, тому я так відчула біль Ксєніних батьків. За день збирала кошти: трохи дав син, відгукнулися колишні колеги — учителі з УГЛ, де я працювала перед виходом на пенсію. Наступного дня

віднесла в лікарню. Від змученої лікама Ксенії дізналася, що прості люди ось так, від себе, несуть гроші — хто скільки може. Але жодна велика фірма, жоден мільйонер, жоден можновладець не відгукнувся. Я відвезла лист від мами Ксенії до уповноваженої з прав людини Ніни Карпачової, бо ми згадали, що вона допомагала тоді, коли йшлося про життя Насті Овчар. Нині відповіді ще немає. Пригадую, тоді народні депутати прийняли рішення передати свій одноденний заробіток у фонд порятунку Насті. А депутат Андрій Шкіль з обуренням сказав: “У нас є мільйонери, вони можуть взяти на себе порятунок однієї Насті”. Так, пане Андрію! Але перед Богом будемо звітувати кожен окремо про свої праведні справи!

Згадую передвиборну рекламу. Стільки грошей вилетіло на вітер на ці непотрібні білборди! Наші депутати не їздять у громадському транспорті, бо в метро побачили б десятки дитячих очей, що благають про допомогу з рекламних щитів. І, може, тоді комусь стало б совісно. А ролики, які день і ніч крутили на телебаченні! І жодна політична сила не показала, скільки діточок, скільки людських життів вона врятувала. Нічого в світі немає ціннішого за життя людини!

Я хотіла б знати ім'я того бізнесмена, який узяв на себе витрати з лікування Насті Овчар: ось за кого я молилася б до кінця мого життя. Не захоплюють мене стадіони, які будує Р. Ахметов, не радують мистецькі центри, які відкриває В. Пінчук. Усього цього може не побачити Ксенія Ласкова і ті діти, які благо- гально дивляться на нас з рекламних щитів у метро.

Панове мільйонери! Коли ви милуетесь своїми картинами, то хай вас осяє думка: ціна картини — це ціна одного дитячого життя! Чужих дітей не буває! Це все наші діти! І якщо ми всі разом, і кожен окремо не зробимо все для порятунку цих маленьких паросточків, які можуть зникнути, не розвинувшись, то нуль ціна і нашому життю! Задумайтесь над цим, панове!

ШАНУЙМО ПАМ'ЯТЬ СТУДЕНТІВ-ГЕРОЇВ

кий колегіум нагадував тогочасні західноєвропейські університети.

2) Восени 1615 р., за 140 років до 1775-го, громадське об'єднання київських міщан і православного духовництва за матеріальної підтримки Гальшки (Єлизавети) Гулевичівни заснувало Київське Богоявленське братство зі школою, до якого записався разом зі своїм військом колишній вихованець Львівської братської школи та Острозького колегіуму гетьман реєстрового козацтва Петро Конашевич-Сагайдачний. Згодом, помираючи від ран, гетьман заповів усе своє майно Київському та Львівському братству і школам. 1632 року архімандрит Києво-Печерської лаври Петро Могила об'єднав братську і лаврську школи у колегіум, що отримав згодом назву Києво-Могилянського колегіуму, а з 1709 — Києво-Могилянської академії, яка користувалася славою найкращих європейських університетів того часу. Тут із русичами навчалися представники інших країн.

3) 1661-го, на 94 роки раніше Московського університету, засновано Львівський університет.

4) 1687 р. за підтримки Києво-Могилянського колегіуму в Москві відкрито Елліно-грецьку академію, що згодом називалася Слов'яно-латинською (з 1701 р.), Слов'яно-греко-латинською (1775 р.). З 1701 до 1762 рр. на посади професорів і вчителів академії сюди було направлено з Києво-Могилянської академії близько 100 осіб. Із 21 ректора Московської академії 18 були вихідцями з України.

5) Вихованці Києво-Могилянської академії були також засновниками, ректорами, префектами, професорами і вчителями багатьох інших російських шкіл (Велико-Новгородської, Смоленської, Архангельської, В'ятської, Суздальської, Казанської семінарії тощо).

Вони брали безпосередню участь в організації Петербурзької Російської академії наук (1725) та університету. Проте ставлення громадськості та церкви до Петербурзького університету було ворожим. Набір слухачів до нього мав рекрутський характер. Батьки не хотіли віддавати дітей до школи, учні часто втікали з неї. Протягом 1726—1733 рр. в академії навчалось 38 осіб, з них лише 7 осіб. Для забезпечення контингенту студентів до академічного університету змушені були переводити слухачів з інших навчальних закладів, але це не допомогло, і 1766 р. університет закрили.

6) 1755 р. імператриця Єлизавета Петрівна, підписуючи указ про заснування Московського університету, ввела пільги для студентів (навчання зараховували за військову службу, студенти мали право носити шпаги, випускникам присвоювали дворянський титул тощо), проте весь час не вистачало слухачів. П'ять років після відкриття Московський університет нараховував лише 30 студентів.

Історія нічого не забуває. Тож пам'ятаючи чужі свята, не можна забувати своїх. Шкода, що педагогічні колективи Острозької та Києво-Могилянської академії, Львівського університету не порушують питання про визнання дати свого заснування днем українського студента. Ми свято шануємо пам'ять студентів — героїв Крут, усвідомлюємо, що без студентського голодування на Майдані Незалежності в Україні не утвердився б новий тип парламентаризму, розуміємо, що чеські студенти своїм відкритим виступом проти фашистської окупації вписали героїчну сторінку в історію міжнародного молодіжного руху.

І чого нам так до вподоби чужі, далекі від нашої культури та традицій свята та звичаї? Адже цим ми крок за кроком викреслюємо з нашої свідомості найвагоміші здобутки наших предків.

ВІЙНА ПАМ'ЯТНИКАМИ, або ЗАСІБ ПРИНИЖЕННЯ

Микола ТИЩЕНКО,
м. Марганець

Є в сучасній російській енциклопедії, в розділі “Російська армія”, в статті “Задачи русской армии в XXI столетии” такі слова: “Возвращение России к границам 1914 года”. Далі подано для розв'язання цього досить важкого завдання перелік засобів, якими належить користуватися для досягнення мети. А мета таки велика. Слід буде ліквідувати Фінляндію, Естонію, Латвію, Литву, Польщу, Білорусь, Україну, Молдову, Грузію, Вірменію, Киргизію, Азербайджан, Казахстан, Туркменію, Узбекистан, Таджикистан — загалом 16 країн. Застосування зброї масового знищення не передбачено. Звичайну зброю можна застосовувати лише у випадку непоступливості України та країн Балтії. А головним знаряддям повернення “временно утерренных территорий” передбачено економічний та ідеологічний тиск. Це все можна сприйняти як маячню хворобливої уяви вічно голодних на територію імпершовіністів, якби не наша сумна дійсність.

Від часу мого ознайомлення з планами російського війська на XXI сторіччя минуло близько 12 років. Про економічний тиск не будемо говорити — не наша тема. Торкнемося одного з різновидів ідеологічного тиску. Дуже важливо ворога принизити, переконати у власній нікчемності, неповноцінності, беззахисності. Ось і маємо... Залишилися на українській землі пам'ятники минулого. Здебільшого вождів російських комуністів Ульянову—Леніну. Наявність цих пам'ятників через 16 років після ліквідації комуністичного режиму пояснюють звичкою бачити перед своїми вікнами образ улюбленого вождя люди старшого покоління та байдужістю молоді. Це не зовсім так. До Верховної Ради VI скликання комуністів потрапило більше, ніж їх було у складі ВР V скликання. Отже, пам'ятники не лише стоять, а й “працюють”. Стоять вони з нашої сонної байдужості. Вороги нашу байдужість враховують, за неї з нас глузують. Так перейдено один щабель нашого приниження.

А життя триває. Ми ставимо пам'ятники нашим героям — їх нищать вибухівкою, плондрують. Хто поглимився з пам'ятника Шевченкові в Харкові, Героям Крут на Чернігівщині — відповідь тих, хто керує державою, готова заздальше: винуватців не знайдеш. А їх шукали!?

Вороги українського народу й Української держави ставлять у часи незалежності пам'ятники своїм симпатикам — їх ніхто не плондрує і не нищить. Харків. У роки незалежності встановлено пам'ятник найкривавішому військовому злочинцеві Жукову. Тут не-

ма перебільшення. Це його метод “чорної піхоти” збільшив втрати Радянської армії у війні проти Німеччини у 4,5 раза. У цьому показнику — безглузда, не викликана військовою необхідністю загибель аж п'яти мільйонів українців. Жуков цього здалося замало. Він підготував і подав Сталінові на підпис проект виселення в малопридатні для життя місця всього українського народу як такого, що насмілювався опинитися під німецькою окупацією. Пам'ятник у Харкові встановила влада незалежної України.

Спорудили пам'ятник і цариці Катерині II в Одесі. Це подвійний удар по Україні. По-перше, це ганьба нащадкам українських козаків, предків яких цариця в нагороду за самовіддану, жертвову допомогу у війні з Туреччиною знищила. Отанній осередок української автономії — Чортотлицьку Січ було зруйновано, кошового отамана 85-річного Калнишевського запроторено до Соловецької катівні. По-друге, вшановувати особу, яка увійшла в світову історію як найрозпусніша, навіть непорядно. Цей пам'ятник — ганьба України.

Воюють з Україною не тільки ворожі пам'ятники. Є ще меморіальні дошки. І встановили їх не тільки вороги України. Свого часу в Росії під час тренувального плавання зазнав аварії і загинув атомний підводний крейсер “Курськ”. На нього покладали великі надії — повернути Росії панування над світовим океаном. Серед загинув на “Курську” був морський офіцер Білогунь — українець, мешканець міста Марганця Дніпропетровської області. Талановитий хлопець учився в Севастопольському військово-морському училищі. Закінчив на “відмінно”. Отримав запрошення залишитися на кафедрі училища. Його батько наполіг на тому, щоб син служив у Російському військово-морському флоті. Білогунь-старший обґрунтував своє рішення: “Тільки там ти послужиш величю России”. Що сталося з “величчю Росії” — відомо. Старший Білогунь перейшов з неї на півроку. На будинку Білогуна і на школі, де він учився, — меморіальні дошки. З подачі депутатів міської ради.

Головне багатство нашого міста — марганцева руда. Майже щороку один із гірників гине з тієї чи іншої причини... Зверніть увагу — добував багатство України для України і... загинув. Нікому з них — ні на його оселі, ні на школі, де вчився, — жодного меморіального знаку.

Що ж виходить? Хочеш слави — зрадь Україну і, в разі чого, прийде команда від чужинця улавити тебе на твоїй Батьківщині, а від праці й жертви на славу Батьківщини — аж нічого. Звідки візьметься повага до рідної країни?

НИНІШНІ АПОЛОГЕТИ СТАЛІНІЗМУ МАЮТЬ ПОКАЯТИСЯ

Галина ЛЕВИЦЬКА,
член Національної спілки
журналістів України
Фоторепортаж
Олександра ЛИТВИНЕНКА

“Пам’ять про мертвих — наша воля до життя”. Цю давню українську мудрість, зафіксовану у збірнику афоризмів “Енциклопедія життя” чи не найчастіше повторювали в Україні у дні вшанування пам’яті жертв Голодомору.

Головні заходи в Україні проходили 24 листопада. Вранці відбулася екуменічна молитва у соборі Святої Софії, який відчиняє свої двері лише на державні заходи. На відміну від минулого року, у панахиді і в акції “Запали свічку” брав участь виконувач обов’язків керівника уряду Віктор Янукович (він у цьому статусі перебував з 23 листопада). Чи це означає, що за рік змінилося його ставлення до питання Голодомору? Адже торік фракція Партії регіонів разом із комуністами у парламенті України голосувала проти визнання Голодомору геноцидом.

Коли б участь Януковича у вшануванні пам’яті жертв Голодомору була молитвою, а не політичною демонстрацією єдності лав влади, то він переконав би УПЦ Московського патріархату взяти участь в екуменічній молитві у соборі Святої Софії. Він би також уплинув на віце-прем’єра Дмитра Табачника, який видав “рекомендації” через

сто років розглядати питання Голодомору. Так у кулуарах висловлювалися учасники документально-художньої виставки “Україна пам’ятає! Голодомор 1932—1933 років — геноцид Українського народу” (вона відкрилася 21 листопада).

І на цій виставці, і на інших заходах вшанування пам’яті жертв Голодомору Віктор Ющенко невтомно повторював, що глибина пам’яті про 1932—33 роки — це свідчення зрілості нації. Президент України сподівається, що пам’ять та розуміння того часу стане одним із ключів до національності єдності. Однак доки замість молитви буде неприхована гра, доти на шляху до реальної єдності буде ще багато праці. Працювати треба й словом.

24 листопада біля меморіального знаку вшанування жертв Голодомору 1932—33 років Президент України сказав, що тоталітаризм і більшовизм перервав в Україні історичний зв’язок поколінь, духу, пам’яті, ментальності, культури і мови. А це, за словами Віктора Ющенка, призвело до того, що серед народу посіяли страх.

Глава Української держави наголосив, що від цього безконечного страху походять нинішні політичні і суспільні хвороби, боязнь повернутися до національного кореня, бо причетність до нього була причиною смерті мільйонів людей.

Можливо, складний шлях до порозуміння і став головною перешкодою для будівництва меморіалу жертвам геноциду в Киє-

ві. Відповіді на це питання поки що не знає і Глава Української держави. Є тільки його слова: “Чому в цій країні немає гідного пам’ятника жертвам Голодомору, чому немає гідного фільму? Чому в нас немає національного музею? Чому ми маємо Інститут національної пам’яті, який наполовину недофінансований? Чи справа тільки у грошах?”

На ці всі питання Віктор Ющенко має свої відповіді: “Це чиясь політика. Політика, щоб ми продовжували бути без пам’яті”. Про це він каже не вперше. Але вже й не вперше він не називає імен тих, чия ця політика. Хоч головні її вершители — вже згаданий Табачник, який називає українців неконкурентною меншістю в Україні, та Азаров, який намагається максимально економити гроші на всьому, що має українську суть.

Про українську суть і корені роду українцям має нагадувати Калиновий гай. 24 листопада у пам’ять жертв Голодомору в Києві на схилах Дніпра висадили наступну частину Калинового гаю. Такі гаї почали з’являтися і в інших містах України. Кілька кущів калини посадили і перед Посольством України у РФ.

Чи сподобається цей вчинок москвичам? Бо те, що в Україні говорять про відродження української пам’яті, що Голодомор на українську землю йшов від тодішнього кремлівського керівництва, не сподобалося МЗС РФ. Департамент інформації і друку МЗС РФ “розродився” заявою, що проголошення трагічних подій тих років “актом геноциду” щодо українського народу — одностороннє спотворення історії на догоду сучасним кон’юнктурним політико-ідеологічним установам. Посол РФ в Україні Віктор Черномірдин, продовжуючи шовіністичну політику Москви, самовпевнено заявив, що тему Голодомору в Україні сприймають надто емоційно.

Чи справді? І дипломати у приватних розмовах, і політики, і громадські діячі кажуть, що емоцій треба чекати не в Києві, а в Москві. Нинішня поведінка РФ щодо України нагадує ставлення Радянського Союзу

1968 року до Чехословаччини, каже доктор філософських наук Мирослав Попович. За його словами, Москву завжди непокоїть події, спрямовані на зміцнення демократичних засад українського життя.

Такий спосіб мислення змушує запитати: чи то лише вияв примітивного невіглатства, чи на тлі нової, великодержавної політики Путіна — вже рецидиви сталінізму? Із історичних джерел відомо, що в 1932—33 роках у Кремлі відбулося 69 засідань політбюро більшовицької партії, на яких розглядали 270 питань про Україну. Більшовики не могли не знати, що у пік Голодомору в Україні щодоби помирало 25 тисяч людей.

Президент України 24 листопада сказав: “Усім нинішнім апологетам сталінізму я кажу прямо і твердо — ваші спроби приречені, виправдання немає і не буде, покайтеся за свій гріх. Це ваша моральна відповідальність перед країною і нацією”.

Розсекречена Службою безпеки України пам’ять про Голодомор 1932—33 років дала поштовх до того, що це відомство має намір оприлюднити документи, які свідчать про злочини агентів МДБ (Міністерство державної безпеки СРСР) щодо компрометації воїнів Української Повстанської Армії. В. о. голови СБУ Валентин Наливайченко сказав журналістам, що агенти МДБ створювали бойові групи, перевдягалися в одяг воїнів УПА, катували й знищували людей у Західній Україні. “Ми маємо зараз документ, який був відомий Хрущову у 49-му році. Настав час його оприлюднити. Це доповідь одного з військових прокурорів про так звані спецбойки, які під виглядом загонів УПА лютували в Західній Україні”, — повідомив В. Наливайченко.

І хоч науковці вже давно на тому наголосують, публікація таких матеріалів під грифом СБУ повинна стати новим поворотом у сприйнятті історичної правди. “Український народ переміг, бо перемогла його державність, постала його держава”, — наголосив Президент України на акції вшанування пам’яті жертв Голодомору-геноциду. Проте нині подальший перебіг подій залежить від позиції Віктора Ющенка.

Оксана Пахльовська,
професор римського університету
“Ла Сап’єнца”

Маріанна СОРОНЕВИЧ

23 листопада Посольство України в Італії разом з мерією Рима провело форум у рамках заходів, спрямованих на визнання Італією Голодомору в Україні 1932—1933 років геноцидом українського народу.

В історичний зал Каррочіо на Капітолійському пагорбі запросили журналістів і представників іноземних дипломатичних установ та української громади для того, щоб розповісти їм про найбільшу трагедію, яку пережив наш народ у новітній історії і яка забрала життя мільйонів.

До присутніх з вітальним словом звернувся Посол України в Італійській Республіці Георгій Чернявський. Далі Додатковий радник від іноземних громад Римської

СВІТ МУСИТЬ ЗНАТИ ПРО ГОЛОДОМОР

мерії Тетяна Кузик зачитала резолюцію мерії за підписами голів політичних партій, що постановляє вшанувати жертви Голодомору в Україні у рамках “Дня пам’яті” 27 січня і включити до програми “Дому пам’яті та історії” серед інших геноцидів, пережиті народами громад іммігрантів, що живуть у місті.

Оксана Пахльовська, професор римського університету “Ла Сап’єнца”, у своїй доповіді висвітлювала соціальні, політичні та історичні аспекти Великого Голоду, а професор Федеріко Арджентьєрі з американського університету Джона Кеббота зупинився на питанні цинічної співпраці між італійським фашистським та радянським комуністичним урядами — двома зразками тоталітарного режиму. Він також наголосив на потребі історичного вивчення та публікації наукових праць на цю тему та зміні змісту шкільних підручників. Лише так можна дати світові знання про подібні події в Україні.

Учасники конференції переглянули уривок фільму “Жнива розпачу” за монтажем Михайла Думінського та озвученням Світлани Духович.

Отець Олександр Сапунко зупинився на релігійному аспекті тих подій. Комунізм, на його думку, мав вигляд поганської релігії, де слово вождів було законом. Та обіцянки фальшивих пророків утопили у крові та сльозах мільйонів.

Доктор Паскуале Татаро, президент історично-гуманітарного комітету “Сад справедливих у Ту-

рині” засудив поведінку провідників західного світу 40-х років, які змальовували Україну в оптимістичних тонах, коли селяни масово помирали від голоду.

На завершення форуму виступив Роман Вінарчук, представник Посольства Естонії. Його країна була другою у світі та першою в Європі серед тих, хто визнав український геноцид одним із найбільших кримінальних злочинів режиму.

Вела конференцію Маріанна Сороневич, головний редактор “Української газети в Італії”. Вона подякувала всім, хто прийшов, щоб ушанувати разом із українським народом жертви Голодо-

мору, зокрема представникам Посольств Азербайджану, Білорусі, Грузії та Естонії.

Україна цінує солідарність та підтримку іноземних держав, які вже визнали Голодомор 1932—33 років, і сподівається, що Італія також висловиться на засудження жорстокої політики комуністичного режиму. Визнання смертей мільйонів українців геноцидом — чинник відновлення історичної правди, оздоровлення від жахливого шоку, спровокованого сталінськими чистками.

Іван Стефурак та Михайло Думінський виголовили до конференції листівку, що українською та італійською мовами розповідає про основні віхи Голодомору в Україні. Гості також мали можливість ознайомитися з фотодокументами та експозицією плакатів на тему Голодомору.

Апостольський Візитатор Владика Гліб (Лончина), Посол України в Італійській Республіці Георгій Чернявський та професор американського університету ім. Джона Кеббота Федеріко Арджентьєрі

У БІБЛІОТЕЦІ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В МОСКВІ

Юрій МОРОЗ,
прес-служба регіональної громадської організації
“Українці Москви”

24 листопада у Бібліотеці української літератури в Москві відбулося відкриття книжково-ілюстраційної виставки до Дня пам’яті жертв голодоморів та політичних репресій, у якому взяли участь читачі Бібліотеки, члени українських організацій Москви та Підмосков’я, представники російської громадськості.

На виставкових стендах і столах експонують близько 40 книжок з понад двохсот видань з фондів Бібліотеки, присвячених трагічним подіям 1932—1933 років в Україні. В інформаційному матеріалі “Український голокост: погляд із сьогодення”, який підготувала Бібліотека та розташували на початку експозиції, підкреслено, що “Голодомор в Україні — найтяжчий злочин проти людства, спланований і реалізований керівництвом колишнього Радянського Союзу проти українського народу, одна з найтрагічніших сторінок нашої історії, про яку десятиліттями замовчували”. Книжки, представлені на виставці, мають сумний зміст і засвідчують “нечуваний досі в світі геноцид проти української нації”.

Виставку відкрила головний бібліотекар Бібліотеки української літератури в Москві Олена Мальцева.

Перший заступник голови Об’єднання українців Росії Юрій Кононенко розповів про історію формування колекції книг Бібліотеки про Голодомори в Україні. Перші видання надійшли до фонду ще наприкінці 1980-х років від західної української діаспори. Згодом, коли зняли гриф секретності з теми Голодомору, в Україні розпочали активно видавати документи, спогади, наукові дос-

лідження, художні твори про ці трагічні роки. Частина з них закуповувала Бібліотека як систематичне комплектування, але більшість надійшла як дарунок від Асоціації дослідників голодоморів в Україні, видавництв, бібліотек та авторів.

Співголова ОУР та Федеральної національно-культурної автономії українців Росії Валерій Семенов у виступі зазначив, що представлені на виставці книги та документи свідчать, що голод 1932—1933 років був спланованим Йосипом Сталіним та більшовицьким режимом злочинним, унаслідок якого постраждали та загинули мільйони ні в чому не винних людей, передусім — українських селян.

На відкритті виставки також виступили очевидець Голодомору Федір Тонкопій, читачі Бібліотеки Микола Мосенцев, Ростислав Скорий та інші.

Після відкриття виставки на пропозицію заступника голови ОУР, голови регіональної громадської організації “Українці Москви”, заслуженого працівника культури Росії та України Вікторії Скопенко члени української громади, учасники Української народної хорової капели Москви, всі присутні хвилиною мовчання вшанували пам’ять жертв голодоморів та політичних репресій. Запалили свічки пам’яті — як і всі українці в Україні та по світах, учасники відкриття взяли участь у міжнародній акції “Запали свічку”. Народна капела виконала

“Отче наш” Миколи Леонтовича з літургії Іоанна Златоустого.

Вранці цього ж дня відбулася поминальна панахида в Богоявленському кафедральному соборі Москви, на якій були присутні члени української громади, голова Рад ОУР та ФНКА УР член Ради Федерації Федеральних Зборів РФ Василь Дума, Валерій Семенов, Вікторія Скопенко. Поминальні богослужіння відбулися також у кафедральних соборах Санкт-Петербурга, Краснодару, Тюмені та Владивостока.

Члени українських організацій Москви взяли активну участь у заходах, які проходили з ініціативи Посольства України в Російській Федерації: презентації нових українських книг про Голодомор, на якій виступили Юрій Кононенко, голова Ради Товариства української культури “Славутич” Василь Антонів, та виставці “Розсекречена пам’ять” (15—18 листопада); відкритті пам’ятної дошки у зв’язку з 75-ми роковинами Голодомору в Україні та закладенні Калинового гаю на території Посольства в пам’ять про мільйони загинилих, покладанні квітів до Меморіального каменя жертв політичних репресій на Луб’янській площі Москви, поминальній панахиді та покладанні квітів до пам’ятного знаку на місці масових поховань жертв політичних репресій на території колишнього стрілецького полігону НКВД—КГБ у Південному Бутові (23 листопада); концерт-реквієм в Культурному центрі України в Москві на честь пам’яті жертв Голодомору і політичних репресій.

ХРЕСТ ПАМ’ЯТІ ВСТАНОВЛЕНО У СІВЕРСЬКО-ДОНЕЦЬКУ

Іван ШАМРАЙ,
голова Сіверськодонецької міської організації
Народного руху України,
Галина ТЕСЛЕНКО,
голова Сіверськодонецької міської організації
Всеукраїнського товариства
“Промісвіт” ім. Т. Г. Шевченка,
Римма БІЛОЦЕРКІВСЬКА,
голова громадської організації
“Правовий простір”

Громадяни Сіверськодонецька у День національної пам’яті жертв Голодомору 24 листопада 2007 року о 14 годині 30 хвилин на одній з центральних вулиць міста, в сквері на Гвардійському проспекті, встановили Хрест на знак вшанування пам’яті безвинно загинилих співвітчизників. Хрест встановлено з ініціативи і на пожертви мешканців міста за участю Сіверськодонецької міської організації Народного руху України, міської організації “Промісвіт” ім. Т. Г. Шавченка, громадської організації “Правовий простір”. Цього дня волонтери роздавали спецвипуск газети “Правовий простір”, присвячений Голодомору, та свічки, які мешканці міста запалили на своїх підвіконнях. Громадяни Сіверськодонецька, яких об’єднав цей захід, о 16 годині разом з усією Україною запалили свічки біля Хреста і вшанували пам’ять заморених голодом хвилюючо мовчання.

Усе це відбувалося з ініціативи простих людей, які хочуть, щоб постраждали від Голодомору та нащадки загинилих могли прийти на це місце, вклонитися та покласти квіти. Випадкові перехожі й діти активно долучалися до акції — допомагали встановлювати хрест та запалювали свічки.

Міська влада до цих заходів жодного стосунку не мала, швидше навпаки. 07.11.2007 року голова міської організації Народного руху І. Шамрай звернувся до міського голови Сіверськодонецька В. Грицишина із проханням виділити місце для встановлення меморіального знаку на пам’ять жертв Голодомору. Міський голова у своїй відповіді зазначив: “Ми з повагою і шаном ставимося до нашої історії, зберігаємо пам’ять про жахливі часи Голодомору 1932—1933 років, але оскільки наше місто в ті роки не існувало, розгляд питання, яке порушується у вашому листі, не уявляється доцільним”. Відповідно до статті 3 Закону України “Про Голодомор 1932—1933 років в Україні”, органи державної влади та місцевого самоврядування зобов’язані “вживати заходів щодо увічнення пам’яті жертв та постраждалих від Голодомору 1932—1933 років в Україні, в тому числі спорудження у населених пунктах меморіалів пам’яті та встановлення пам’ятних знаків жертвам Голодомору”. Влада Сіверськодонецька не тільки не виконала положення закону, а навіть не підтримала ініціативи представників громади. Також не було виконано п. 3 Указу Президента України “Про відзначення у 2007 році Дня пам’яті жертв голодоморів” — 24 листопада о 16 годині у місті не було зупинено рух транспорту, не подавали відповідні звукові сигнали.

Заступник міського голови Бодров намагався переконати громадян, присутніх біля встановленого Хреста, в тому, що в місті 63 % населення не підтримують заходів з ушанування жертв Голодомору. Але у відповідь владі у багатьох вікнах осель о 16 годині запалили свічі.

ЗНАКОВЕ ІМ'Я ВЕЛИКОГО НАРОДУ

Ніна ГНАТЮК
Фото Олександра ЛИТВИНЕНКА

Олжас Сулейменов — це те знакове ім'я, яке знає кожен шанувальник художнього слова. Народний письменник Казахстану, автор двох десятків поетичних збірок, багатьох наукових досліджень з літературознавства, мовознавства, історії, а також перекладач, публіцист.

Тривалий час очолював Спілку письменників і Державний комітет кінематографії Казахстану, був депутатом Верховної Ради двох скликань.

Зі здобуттям незалежності поет ще більше сил віддає громадській роботі. Завдяки активній діяльності громадського антиядерного руху “Невада—Семіпалатинськ” на чолі з О. Сулейменовим було закрито Семіпалатинський ядерний полігон.

Він гідно представляє свою державу і на дипломатичному олімпі: був Надзвичайним і Повноважним Послом Республіки Казахстан в Італії, у Греції і на Мальті, а з жовтня 2001 року — Постійний представник Республіки Казахстан при ЮНЕСКО.

Та Олжас Сулейменов відомий мільйонам читачів насамперед як прекрасний поет, невтомний дослідник історії мови і писемності. У своїй “Глиняній книзі” він досліджує скіфську історію. Особливу

славу принесла йому книжка “Аз і Я”, видрукована в Алма-Аті 1975 року. Монографія присвячена дослідженню “Слова о полку Ігоревім”.

Нова лінгвістична праця “Мова письма” вийшла друком у Києві коштом Посольства Республіки Казахстан напередодні Року Казахстану в Україні і сімдесятиріччя автора. Тоді ж видатного майстра слова Україна відзначила орденом Ярослава Мудрого п'ятого ступеня.

І ось знову Олжас Сулейменов у родинному колі зі своїми давніми друзями у Національній спілці письменників України. Тепло вітали видатного митця голова НСПУ, народний депутат України Володимир Яворівський, голова ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка, народний депутат України Павло Мовчан, лауреат Національної премії ім. Т. Шевченка Михайло Слабошпицький, голова Київської організації НСПУ Віктор Баранов, поети і перекладачі Петро Засенко, Віль Гримич, професор Рус-тем Жангожа. Вони відзначили, що щасливі бути сучасниками поета і мислителя Олжаса Сулейменова, який повертає нас до першовитоків мови, першосмислів кожного слова, яке ми успадкували від предків.

Автографи на згадку. Володимир Яворівський і Олжас Сулейменов обмінюються новими виданнями

Наступний рік — Рік України в Казахстані. Сподіваємося, що і в нас, і в цій великій країні з'являться нові переклади найпомітніших творів, відбудеться обмін студентами, що вивчатимуть українську та казахську мови й опановуватимуть мистецтво перекладу.

У своєму виступі Олжас Сулейменов насамперед відзначив, що прибув до України у дні глибоко скорботні, коли мільйони людей запалювали свічки пам'яті про загиблих під час Голодомору 1932—1933 рр. Два тижні тому в Парижі він був серед тих, хто в ЮНЕСКО обговорював і готував документи на підтримку визнання Голодомору 1932—1933 рр. національною трагедією України, геноцидом більшовицької системи.

Україна втратила у ті страшні роки близько 10 мільйонів людей, Казахстан — 3 мільйони, що становило тоді половину всього населення республіки. Скотарі, у яких силоміць забрали стада й отари, гинули величезними родинками. Письменники закарбовують у сво-

їх творах пам'ять народу. Ми маємо про ці жахливі трагедії сталінського режиму пам'ятати, говорити, писати, щоб вони ніколи не повторилися в жодній країні.

О. Сулейменов процитував українською рядки П. Тичини про революцію на майдані, а також розповів про те, як у його державі проводять економічні й політичні реформи, дбають про мову і культуру титульної нації.

О. Сулейменов у своїй новій книжці наголосив, що мови — скарбниці історичних відомостей, той архів, який не горить, не змивається, не пліснявіє, не піддається впливу ідеологій. Це головний інтелектуальний спадок, який ми отримали від незліченних поколінь предків.

Видатний митець побажав Україні розквіту, добробуту, миру, достатку і висловив упевненість, що ця зустріч сприятиме налагодженню більш плідних контактів між українськими і казахськими письменниками і діячами культури.

У зустрічі брали участь Надзвичайний і Повноважний Посол Республіки Казахстан в Україні Амангельди Жумабаєв, відповідальні працівники Посольства, а також українські письменники, видавці, журналісти.

О. Сулейменова того дня тепло вітали також студенти і викладачі Інституту філології КНУ ім. Т. Шевченка.

дивідуальності”, завдяки якій втілюються в життя великі проекти, і наостанок зачитав переклади з П. Елюара.

Видатний перекладач-романіст, лауреат премій ім. М. Рильського, М. Лукаша та Г. Сковороди Анатоль Перепада розповів, як Григорій Кочур “зцілював від зневіри” його, а також Андрія Білецького, як створювались переклади до “Антології французької поезії XVI століття”, а також до Дантового “Нового життя”. Саме “за програмою” Григорія Порфировича відтворив Анатоль Перепада українською М. Пруста, Ф. Рабле, Б. Паскаля, М. де Монтеня, Н. Макіавеллі, Ф. Петрарку...

Отак постав у цьому світлому товаристві нехрестоматійний, не канонізований Григорій Порфирович. Уявляється, як він з м'яким усміхом шпетить перекладацькі огріхи, витягши жмут рукописів із легендарного портфеля, як у нього в таборах укротте вилучають книжки й переклади, а він знову береться до роботи! Пише листи своїм неповторним стилем і мріє про Париж, про далекий Монмартр, яким ступали його Верлен, Лафорт, Мілош...

ЦЕ НЕ ЗАБУВАЄТЬСЯ

Ніна ГНАТЮК

У начерку автобіографії “Двоє слів читачеві” Василь Стус 1969 року написав: “Перші уроки поезії — мамині. Знала багато пісень і вміла дуже інтимно їх співати. Пісень було стільки, як у баби Зуїхи, нашої землячки. І таких самих. Найбільший слід на душі — од маминої колискової “Ой, люлі-люлі, моя дитино”. Шевченко над колискою — це не забувається”.

Лише на зорі дитинства Василь Стус жив у рідному селі Рахнівці Гайсинського району на Вінниччині. Потім, уже з Донбасу, куди перебралися батьки, приїжджав під час шкільних і студентських канікул до бабусі в село. Назавжди запам'ятав смак води з батькової криниці, верби над ставками, левади, важку працю селян на колгоспному полі. Пам'ятає, як збирав там колоски, а охоронець гнався за ним і перішив батою. А вранці те поле зорали...

Усе пережите поставало в його уяві, коли терпів голод і холод брежнєвсько-сусловських катівень, карцери і голодовки через те, що підняв свій голос за переслідувану українську інтелігенцію, за уярмлену українську мову. Поет писав про рідну землю:

Тільки тобою
білий святиться світ,
Тільки тобою
повняться брості літ.
Запарувала духом твоїм рілля.
Тільки тобою
тішиться немовля,
Спів калиновий
піниться над водою,
Тільки тобою, тільки тобою!

6 січня 2008 року Василеві Стусу виповнилося б 70. До цієї дати вже давно готуються земляки. Місцеві краєзнавці й педагоги поповнюють та оновлюють експозицію літературно-меморіального музею поета, що працює в одній з кімнат Рахнівської школи.

До традиційних Стусівських читань готуються у Вінницькій обласній науковій бібліотеці ім. К. Тимирязєва.

На засіданні ради МГО “Вінницьке земляцтво” у Києві вирішено профінансувати видання книжки “З рідним краєм поріднюсь”, куди ввійдуть вірші і спогади В. Стуса про дитинство, матір, отчу землю, статті Євгена Сверстюка, Михайлини Коцюбинської, роздуми літературознавця, лауреата Національної премії України ім. Т. Шевченка Дмитра Стуса про зустрічі з дорогими серцю людьми у Рахнівці, роздуми й вірші Анатолія Борзняка, Анатолія Подолинного, Дмитра Пічкура, Валентини Сторожук, Тетяни Яковенко та інших поетів-земляків про життєвий подвиг і глибину художньої спадщини Василя Стуса.

Серед авторів і меценатів видання — народний депутат України Анатолій Матвієнко, народний депутат України попередніх скликань Олександр Шпак, голова ради “Вінницького земляцтва” Віталій Безносок, які чимало роблять для того, щоб юне покоління якомога більше знало про подвижницьке життя свого славетного земляка, серед його творчої спадщини знаходило рядки, що вивисуватимуть душу.

Щиро співчуваємо поетові Михайлові Якубівському та його родині у важкій втраті — смерті матері

Домахи Данилівни.

Вічна їй пам'ять і земля пером!

Редакція

Дмитро ЧИСТЯК,
Київський національний
університет ім. Тараса Шевченка

У Будинку письменників зібрався небайдужі для вшанування 99-річчя Григорія Парфировича Кочура — визначного перекладача більш як із 30 мов, педагога, талановитого літературознавця.

Драматичною була доля Григорія Порфировича, який вивчав мови в “інтернаціоналі” ГУЛАГу, роками перекладав “у шухляду”, перебиваючись із хліба на воду, подаючи переклади під чужими прізвищами... Гірко звучало зболене слово Марії Леонідівни Кочур про табірні переклади з П. Верлена, Й. В. Гете, про незбутню мрію перекладача — побачити Монмартр, що вабив із полотен К. Піссарро. Ведучий вечора — голова творчого об'єднання перекладачів, лауреат премії ім. М. Зерова Всеволод Ткаченко наголосив на тому, що саме “в енергетичному полі особистості” Григорія Кочура “гуртувалися всі живі сили перекладацтва”. Повідомив, що планують (якщо з'явиться відповідний президентський Указ) низку урочистих заходів до 100-

СВІТЛО МУДРОСТІ ГРИГОРІЯ КОЧУРА

річчя перекладача, зокрема підготовку двотомного видання його творів, заснування літературної премії ім. Г. Кочура, проведення у Львові Міжнародної наукової конференції “Українська школа перекладу: здобутки, втрати і перспективи”, упорядкування Літературного музею Г. Кочура в Ірпені, встановлення погрудь на малій батьківщині письменника та в Ірпені, а також вихід у світ “Антології новітньої французької поезії”, що охоплює понад 120 поезій різних авторів.

Визначний педагог, творець “Ірпінського університету”, де проходило найвищий вишкіль багатьох перекладачів, Григорій Кочур проводив у Спілці письменників вечори французької поезії, на які збиралась українська творча еліта. Це були Лесь Танюк, Іван Драч, Ірина Стешенко, Володимир Житник, Анатоль Перепада, Дмитро Павличко, Віра Вовк, Ми-

хайлина Коцюбинська, Василь Стус, Іван Світличний, Михайло Москаленко, Всеволод Ткаченко та інші — цвіт українського перекладацтва.

Про листування з Майстром і його прискіпливе ставлення до відтворення поезій Петра Безруча розповів доцент Національного університету “Кієво-Могилянська академія” Володимир Житник. Зі спогадами про “нову хвилю підйому шістдесятництва”, Всеукраїнську нараду перекладачів і боротьбу супроти “тарапунькізації” мови виступив професор Київського театрального університету ім. І. Карпенка-Карого Лесь Танюк, зачитавши власні переклади з Г. Аполлінера.

Лауреат Національної премії України ім. Тараса Шевченка Іван Драч наголосив на “грандіозній енергії”, що була притаманна цьому видатному митцеві. Відзначив, що найбільшим уроком є “сила ін-